

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра міжнародного менеджменту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Забезпечення реалізації експорту зернових»

(на матеріалах Торгово-промислової палати України, м. Київ)

Студента 5 курсу, 1 групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньої програми «Менеджмент»
зовнішньоекономічної діяльності

Івіца
Піріч

(підпис студента)

Науковий керівник
Доктор економічних наук, професор
кафедри міжнародного
менеджменту

Мельник
Тетяна
Миколаївна

*(підпис наукового
керівника)*

Гарант освітньої програми
Доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародного
менеджменту

П'янкова
Оксана
Василівна

(підпис гаранта)

Київ 2023

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет міжнародної торгівлі та права
Кафедра міжнародного менеджменту
Спеціальність «Менеджмент»
Спеціалізація «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»

Затверджую

Зав. кафедри _____

«__» _____ 20__ р

**Завдання
на випускний кваліфікаційний проект (роботу) студентів**

Піріч Івіца

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускного кваліфікаційного проекту (роботи): *«Забезпечення реалізації експорту зернових» (на матеріалах Торгово-промислової палати України, м. Київ)*

Затверджена наказом ректора від 06.12.2022 р. № 3276

2. Строк здачі студентом закінченого проекту (роботи)
01.02.23

3. Цільова установка та вихідні дані до проекту (роботи)
Мета проекту (роботи): розробка рекомендацій щодо вдосконалення забезпечення реалізації експорту зернових

Об'єкт дослідження: *процес забезпечення реалізації експорту зернових*

Предмет дослідження: *теоретико-методичні засади забезпечення реалізації експорту зернових*

4. Перелік графічного матеріалу: *11 рисунків, 11 таблиць*

5. Консультанти по проекту (роботі) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
	<i>Мельник Т.М.</i>		

6. Зміст випускного кваліфікаційного проекту (роботи) (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

- 1.1. Оцінка господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу Торгово-промислової палати України
- 1.2. Аналіз діяльності Торгово-промислової палати України у сфері розвитку міжнародного бізнесу

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ РОЛІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ

- 2.1. Визначення основних тенденцій розвитку світового ринку зернових
- 2.2. Дослідження зовнішньої торгівлі України зерновими та місце Торгово-промислової палати України у забезпеченні цього процесу

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ СПРИЯННЯ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЮ ПАЛАТОЮ УКРАЇНИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ

- 3.1. Обґрунтування заходів щодо стимулювання Торгово-промисловою палатою України експорту зернових
- 3.2. Прогнозна оцінка результативності запропонованих заходів

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Продовження дод. Д

7. Календарний план виконання проекту (роботи)

№ пор.	Назва етапів випускного кваліфікаційного проекту (роботи)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1.	Затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	06.12.22	06.12.22
2.	Подача науковому керівнику першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	15.12.22	15.12.22
3.	Подача науковому керівнику другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	23.12.22	23.12.22
4.	Подача науковому керівнику третього розділу випускної кваліфікаційної роботи	12.10.23	12.10.23
5.	Подача науковому керівнику повної випускної кваліфікаційної роботи	25.01.23	25.01.23
6.	Попередній захист випускної кваліфікаційної роботи	03.02.23	03.02.23
7.	Рецензування та захист випускної кваліфікаційної роботи	08.02.23	08.02.23

8. Дата видачі завдання « 7 » _____ 12 _____ 2022 _____ р.9. Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи): *Мельник Т.М.*

10. Керівник освітньо-професійної програми:

11. Завдання прийняв до виконання студент:

12. Відгук керівника випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему. Поточний рік засвідчив важливість міжнародної торгівлі зерновими для забезпечення продовольчої безпеки та значущість дій усіх учасників ринку для її розвитку. З огляду на зазначене, дослідження ролі Торгово-промислової палати України у розвитку експорту зерновими України є актуальним.

Автором здійснено детальний аналіз фінансових результатів ТПП України, досліджено діяльність у сфері розвитку міжнародного бізнесу. Значну увагу приділено також аналізу світового та українського ринку зернових. На основі здійсненого аналізу обґрунтовано можливі напрями посилення ролі ТПП України у розвитку експорту зернових України, а також здійснено оцінку результатів впровадження цих рекомендацій.

Матеріал у роботі викладено логічно та послідовно. Робота містить значну кількість статистичної інформації, а також власні розрахунки автора.

Представлена на рецензування робота відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, та може бути рекомендована до захисту.

Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи) *Мельник Т.М.*

13. Висновок про випускний кваліфікаційний проект (роботу)

Випускний кваліфікаційний проект (робота) студента _____ може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник освітньо-професійної програми:

Завідувач кафедри: Мельник Т.М.

« _____ » _____ 20__ р.

Анотація

Івіца Піріч «Забезпечення реалізації експорту зернових» (на матеріалах Торгово-промислової палати України, м. Київ)

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за ОП «Менеджмент ЗЕД». Державний торговельно-економічний університет, 2023.

Випускна кваліфікаційна робота присвячена дослідженню забезпечення реалізації експорту зернових. У першому розділі роботи представлено оцінку господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу Торгово-промислової палати України, а також аналіз діяльності Торгово-промислової палати України у сфері розвитку міжнародного бізнесу.

У другому розділі наведено основні тенденції розвитку світового ринку зернових, а також результати дослідження зовнішньої торгівлі України зерновими та оцінки місця Торгово-промислової палати України у забезпеченні цього процесу.

Третій розділ роботи містить обґрунтування заходів щодо стимулювання Торгово-промисловою палатою України експорту зернових та прогнозу оцінку результативності запропонованих заходів.

Ключові слова: Торгово-промислова палата, експорт, ринок зернових

Annotation

Ivitsa Pirich "Ensuring the implementation of grain exports" (based on the materials of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine, Kyiv)

Graduation qualification work for obtaining a bachelor's degree under the OP "Management of ZED". State University of Trade and Economics, 2023.

Final qualification paper is devoted to the study of ensuring the implementation of grain exports. The first section of the work presents an assessment of the economic activity, financial condition and total income of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine, as well as an analysis of the activity of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine in the field of international business development.

The second chapter presents the main trends in the development of the world grain market, as well as the results of a study of Ukraine's foreign trade in grains and an assessment of the role of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine in ensuring this process.

The third section of the work contains the justification of the measures to stimulate the export of grain by the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine and a predictive assessment of the effectiveness of the proposed measures.

Keywords: Chamber of Commerce and Industry, export, grain mark

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ	10
1.1. Оцінка господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу Торгово-промислової палати України	5
1.2. Аналіз діяльності Торгово-промислової палати України у сфері розвитку міжнародного бізнесу	11
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ РОЛІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ	20
2.1. Визначення основних тенденцій розвитку світового ринку зернових	20
2.2. Дослідження зовнішньої торгівлі України зерновими та місце Торгово-промислової палати України у забезпеченні цього процесу	26
Висновки до розділу 2	32
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ СПРИЯННЯ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЮ ПАЛАТОЮ УКРАЇНИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ	34
3.1. Обґрунтування заходів щодо стимулювання Торгово-промисловою палатою України експорту зернових	34
3.2. Прогнозна оцінка результативності запропонованих заходів	41
Висновки до розділу 3	47
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

У сучасних умовах функціонування економіки України надзвичайно важливою є реалізація її потенціалу в усіх сферах. Збільшення обсягів експорту зернових та утримання, а у перспективі посилення позицій України на світових ринках є важливою передумовою відновлення економіки держави після війни. У таких умовах надзвичайно важливим стає залучення неурядових організацій у процес забезпечення експорту зернових як проміжної ланки, спроможності своїми діями збалансувати інтереси усіх учасників ринку. З огляду на зазначене, актуальності набуває дослідження ролі Торгово-промислової палати у формуванні передумов для розвитку експорту України зерновими.

Особливості організації експорту аграрної продукції, і зокрема, зернових, у своїх роботах досліджувала велика кількість вчених, зокрема П. М. Скрипчук, А. С. Щербакова, О. Ю. Судук, В. П. Скрипчук, І. А. Артеменко, Т. О. Бабан, О. В. Бондаренко, Р. І. Буряк, І. Ю. Чернявський, О. О. Вакуленко, О. М. Файчук, К. В. Васильковська, В. О. Малаховська, Н. Є. Голомша, О. Я. Дзядикевич, Т. А. Липницька, О. В. Дорофеев, В. В. Євтушенко, І. В. Єгоращенко, О. М. Згурська, Т. В. Сьомкіна, І. І. Зрайло. Водночас роль неурядових організацій у забезпеченні реалізації експорту зернових досліджена у науковій літературі недостатньо, що і обумовило вибір теми.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є розробка рекомендацій щодо вдосконалення забезпечення реалізації експорту зернових. Для досягнення поставленої мети у роботі було виконано наступні завдання:

- здійснити оцінку господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу Торгово-промислової палати України;
- проаналізувати діяльність Торгово-промислової палати України у сфері розвитку міжнародного бізнесу;
- визначити основні тенденції розвитку світового ринку зернових;
- дослідити зовнішню торгівлю України зерновими та місце Торгово-промислової палати України у забезпеченні цього процесу;

- обґрунтувати заходи щодо стимулювання Торгово-промисловою палатою України експорту зернових;
- здійснити прогнозну оцінку результативності запропонованих заходів.

Об'єктом роботи є процес забезпечення реалізації експорту зернових.

Предметом роботи є теоретико-методичні засади забезпечення реалізації експорту зернових.

Методичним підґрунтям роботи виступає сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, яка дозволяє дослідити явища і процеси у їх взаємозв'язку та вирішити поставлені завдання. З числа загальнонаукових методів використовувалися історичний метод, метод аналізу та синтезу, метод узагальнення.

Інформаційної базою роботи стали роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, дані ТПП України, матеріали міжнародної статистики.

Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до них, висновків та пропозицій, а також списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

1.1. Оцінка господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу Торгово-промислової палати України

Торгово-промислова палата України (ТПП України) - недержавна неприбуткова самоврядна організація, яка на добровільних засадах об'єднує юридичних осіб та громадян України, зареєстрованих як підприємці, а також їх об'єднання. Метою ТПП України є розвинений і конкурентоспроможний на світових ринках український бізнес.

До регіональної структури торгово-промислових палат входять центральна ТПП України та 25 регіональних ТПП. Система Палат об'єднує в своїх рядах близько 8 тис. членів [1].

За період з 2019 до 2021 рр. відбулося зменшення обсягів чистого доходу підприємства від надання послуг з 41,9 до 35,15 млн. грн., тобто на 16%. При цьому у 2021 році спостерігалось збільшення обсягів діяльності після істотного їх зменшення, пов'язаного з карантинними заходами.

Собівартість надання послуг за 3 роки зменшилася на 32%. З огляду на зазначене валовий прибуток підприємства за 3 роки збільшився на 6% з 17,01 до 18,11 млн. грн.

Інші операційні доходи ТПП України протягом останніх років мали тенденцію до зростання, і у 2021 році склали 39млн. грн., що у 2,83 рази більше за показник 2019 року.

Адміністративні витрати збільшилися за 3 роки на 14% - з 34,27 млн. грн. до 39 млн. грн. – це пов'язано зі зростанням витрат підприємства на персонал. Витрати на збут організація несла лише у 2019 році, при цьому їх обсяг складав усього 174 тис. грн. Інші операційні витрати ТПП України зросли за 3 роки з 15,11 до 35,39 млн. грн., тобто у 2,34 рази.

Фінансовий результат від операційної діяльності ТПП України був від'ємним протягом усього досліджуваного періоду, при цьому обсяг збитків коливався на рівні 17 – 19 млн. грн. Інші фінансові доходи ТПП також утримувалися на досить стабільному рівні – 2, - 2,4 млн. грн. Інші доходи при

цьому зросли з 32,32 млн. грн. до 67,53 млн. грн., у той час як інші витрати збільшилися усього на 7% (у результаті, якщо у 2019 році спостерігалось переважання неопераційних витрат над доходами, то у 2020 – 2021 рр. ситуація істотно змінилася) (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Динаміка фінансових результатів ТПП України у 2019 – 2021 рр., тис. грн.

Показник	2019	2020	2021	Абсолютний приріст		Темп зростання	
				2021/ 2020	2021/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	41900	34023	35150	1127	-6750	1,03	0,84
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	24893	20651	17041	-3610	-7852	0,83	0,68
Валовий прибуток	17007	13372	18109	4737	1102	1,35	1,06
Інші операційні доходи	13769	20843	39001	18158	25232	1,87	2,83
Адміністративні витрати	34272	41023	39002	-2021	4730	0,95	1,14
Витрати на збут	174	0	0	0	-174	-	-
Інші операційні витрати	15116	12583	35390	22807	20274	2,81	2,34
Фінансовий результат від операційної діяльності	-18786	-19391	-17282	2109	1504	0,89	0,92
Інші фінансові доходи	2398	2191	2362	171	-36	1,08	0,98
Інші доходи	32323	39492	67528	28036	35205	1,71	2,09
Інші витрати	46047	33646	49458	15812	3411	1,47	1,07
Фінансовий результат до оподаткування	-30112	-11354	3150	14504	33262	-0,28	-0,10
Дохід з податку на прибуток	-2833	-8215	721	8936	3554	-0,09	-0,25
Чистий фінансовий результат	-27279	-3139	2429	5568	29708	-0,77	-0,09

Джерело: сформовано автором на основі додатку А

За виключенням 2021 року діяльність ТПП України була збитковою, у той самий час у 2019 – 2020 рр. підприємство отримувало доходи з податку на прибуток, що дозволяло компанії зменшувати обсяги збитків. У 2021 році, навпаки, підприємство сплатило 721 тис. грн. податку та отримало 2,43 млн. грн. чистого прибутку.

Вартість майна ТПП Україна за 3 досліджувані роки збільшилася у 2,56 рази зі 133,69 млн. грн. до 342,01 млн. грн., при цьому зростання необоротних активів склало 480% (з 56,31 до 270,55 млн. грн., що було обумовлено появою у 2021 році у підприємства інвестиційної нерухомості вартістю 248,75 млн. грн.

Оборотні активи при цьому зменшилися на 8% з 77,38 до 71,46 млн. грн., у першу чергу за рахунок зменшення обсягів іншої поточної дебіторської заборгованості (табл. 1.2.).

Таблиця 1.2

Динаміка вартості активів ТПП України у 2019 – 2021 рр., тис. грн.

Показник	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	Абсолютна зміна		Відносна зміна, %	
				2021/ 2020	2021/ 2017	2021/ 2020	2021/ 2017
Нематеріальні активи	1874	5783	5953	170	4079	1,03	3,18
Незавершені капітальні інвестиції	3485	45	41	-4	-3444	0,91	0,01
Основні засоби	28122	25497	3494	-22003	-24628	0,14	0,12
Інвестиційна нерухомість	0	0	248747	248747	248747	-	-
Інші фінансові інвестиції	57	57	57	0	0	1,00	1,00
Довгострокова дебіторська заборгованість	18858	14905	12258	-2647	-6600	0,82	0,65
Відстрочені податкові активи	3918	12133		-12133	-3918	0,00	0,00
Необоротні активи	56314	58420	270550	212130	214236	4,63	4,80
Запаси	2515	2685	3055	370	540	1,14	1,21
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2312	2199	2151	-48	-161	0,98	0,93
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	948	559	1025	466	77	1,83	1,08
з бюджетом	116	18	359	341	243	19,94	3,09
Дебіторська заборгованість щодо розрахунків за внутрішніми розрахунками	498	413	499	86	1	1,21	1,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	24831	25225	3515	-21710	-21316	0,14	0,14
Поточні фінансові інвестиції	39092	53294	50351	-2943	11259	0,94	1,29
Грошові кошти та їх еквіваленти	6777	7249	10254	3005	3477	1,41	1,51
Витрати майбутніх періодів	285	159	213	54	-72	1,34	0,75
Інші оборотні активи	1	0	39	39	38	-	39,00
Оборотна активи	77375	91801	71461	-20340	-5914	0,78	0,92
Активи	133689	150221	342011	191790	208322	2,28	2,56

Джерело: сформовано автором на основі додатку А

За останні 3 роки відбулося збільшення поточних фінансових інвестицій з 39,09 до 50,35 млн. грн, а також грошових коштів з 6,78 до й0,25 млн. грн. – це мало позитивний вплив на абсолютну ліквідність ТПП України.

Власний капітал ТПП України збільшився за 3 роки у 2,69 рази з 97,23 до 261,91 млн. грн., що відбулося за рахунок формування капітану у дооцінках у

2021 році. Нерозподілений прибуток підприємства мав нестабільну динаміку протягом останніх років – у 2020 році зменшився з 97,13 до 93,99 млн. грн., а у 2021 році зріс до 96,42 млн. грн.

Вартість довгострокових зобов'язань збільшилася у 2,35 рази з 31,22 до 73,49 млн. грн, при цьому тенденція до зростання була постійною. Обсяг поточних зобов'язань підприємства був незначним порівняно з іншими джерелами фінансування, хоча їх вартість зросла на 26% за 3 роки (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Динаміка вартості пасивів ТПП України у 2019 – 2021 рр., тис. грн.

Показник	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	Абсолютна зміна		Відносна зміна, %	
				2021/ 2020	2021/ 2017	2021/ 2020	2021/ 2017
Капітал у дооцінках	0	0	165456	165456	165456	-	-
Додатковий капітал	99	57	29	-28	-70	0,51	0,29
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	97131	93992	96421	2429	-710	1,03	0,99
Власний капітал	97230	94049	261906	167857	164676	2,78	2,69
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	24908	24908	24908	-	-
Цільове фінансування	31217	47183	48578	1395	17361	1,03	1,56
Всього довгострокових зобов'язань і забезпечень	31217	47183	73486	26303	42269	1,56	2,35
Поточна кредиторська заборгованість за: <i>товари, роботи, послуги</i>	532	352	370	18	-162	1,05	0,70
<i>розрахунками з бюджетом</i>	821	1281	850	-431	29	0,66	1,04
<i>розрахунками зі страхування</i>	0	398	0	-398	0	0,00	-
<i>з оплати праці</i>	50	2246	121	-2125	71	0,05	2,42
<i>за отриманими авансами</i>	1260	1259	1463	204	203	1,16	1,16
Поточні забезпечення	2579	3443	3815	372	1236	1,11	1,48
Інші поточні зобов'язання	0	10	0	-10	0	0,00	-
Поточні зобов'язання і забезпечення	5242	8989	6619	-2370	1377	0,74	1,26
Баланс	133689	150221	342011	191790	208322	2,28	2,56

Джерело: сформовано автором на основі додатку А

Структура майнових ресурсів організації за останні 5 років була непостійною – на кінець 2021 року 72,73% активів складала інвестиційна нерухомість, тоді як протягом попередніх років структура була менш концентрованою, а основним елементом майнових ресурсів були поточні фінансові інвестиції (рис. 1.1).

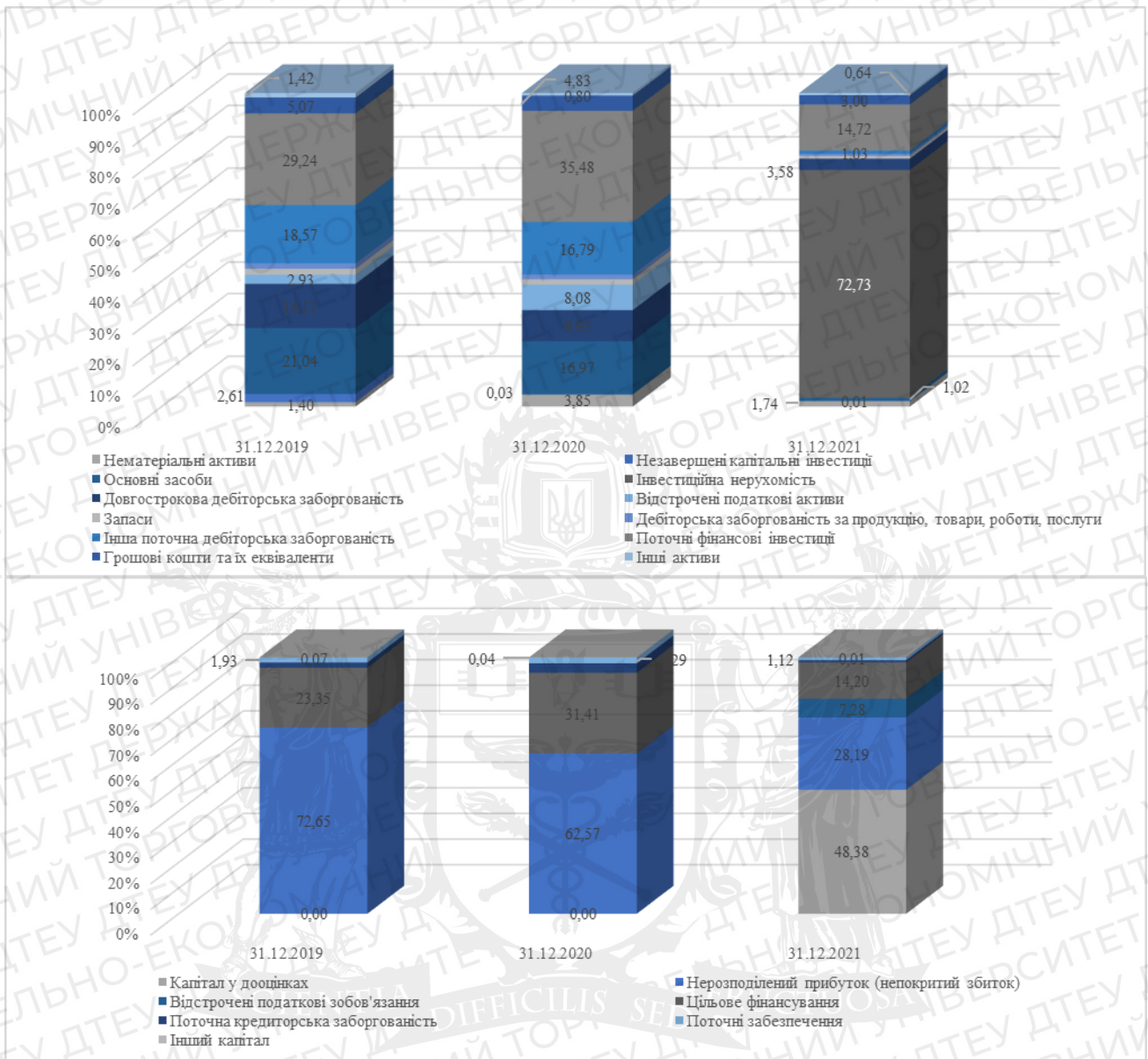

Рис. 1.1. Структура активів та пасивів ТПП України у 2019 – 2021 рр., %

Джерело: сформовано автором на основі додатку А

За останні 3 роки змінилася також структура джерел фінансування ТПП України – у той час як у 2019 – 2020 рр. основним джерелом фінансування був нерозподілений прибуток, у 2021 році найбільшою була питома вага капіталу у дооцінках. Водночас протягом усього досліджуваного періоду мало місце переважання власного капіталу.

З огляду на зазначене, усі розраховані нами показники ліквідності та платоспроможності були вищими за рекомендовані значення: коефіцієнт покриття склав на кінець 2021 року 10,8, швидкої ліквідності – 10,33, і навіть попри зменшення показника його значення істотно перевищувало рекомендований рівень (табл. 1.4).

**Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ТПП
України у 2019 – 2021 рр.**

Показник	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	Абсолютний приріст		Темп зростання	
				2021/ 2020	2021/ 2017	2021/ 2020	2021/ 2017
Коефіцієнт покриття	14,76	10,21	10,80	0,58	-3,96	1,06	0,73
Коефіцієнт швидкої ліквідності	14,28	9,91	10,33	0,42	-3,95	1,04	0,72
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	8,75	6,74	9,16	2,42	0,41	1,36	1,05
Коефіцієнт автономії	0,73	0,63	0,77	0,14	0,04	1,22	1,05
Коефіцієнт фінансування	0,37	0,60	0,31	-0,29	-0,07	0,51	0,82

Джерело: розраховано автором на основі додатку А

Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився за 3 роки з 8,75 до 9,16, що пов'язано зі збільшенням обсягів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій. Показники платоспроможності з огляду на зростання власного капіталу також збільшилися.

Динаміка показників ділової активності була неоднорідною: відбулося зменшення коефіцієнта оборотності активів та матеріальних запасів, натомість спостерігалося збільшення коефіцієнта оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості. Окрім цього, з огляду на отримання у 2021 року чистого прибутку, показники рентабельності ТПП України істотно покращилися (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

**Динаміка показників ділової активності та рентабельності ТПП
України у 2020 – 2021 рр.**

Показник	2020	2021	Абсолютний приріст	Темп зростання
Коефіцієнт оборотності активів	0,24	0,14	-0,10	0,60
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	86,72	88,21	1,49	1,02
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,19	1,95	0,76	1,64
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	7,94	5,94	-2,01	0,75
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,02	0,01	0,03	-0,45
Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,09	0,07	0,16	-0,75

Джерело: розраховано автором на основі додатку А

Таким чином, можна зробити висновок, що у цілому фінансовий стан ТПП України є стабільним. Водночас ключовою проблемою організації є невисока рентабельність (а протягом попередніх років – збитковість операцій).

1.2. Аналіз діяльності Торгово-промислової палати України у сфері розвитку міжнародного бізнесу

ТПП України надає практичну допомогу підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, сприяють розвитку експорту українських товарів та послуг, для чого надають своїм членам широкий спектр професійних послуг, в тому числі консультаційних з питань зовнішньої торгівлі та оцінки ринків, проводять незалежну експертизу товарів, здійснюють оцінку рухомого і нерухомого майна, нематеріальних активів, надають послуги з штрихового кодування товарів, патентно-ліцензійні послуги, оформляють документацію з метою забезпечення захисту прав на інтелектуальну власність та ін. Палати надають українським та іноземним підприємцям ділову та юридичну інформацію, організовують семінари, конференції, виставки в Україні і за кордоном, забезпечують ділові переговори з економічних питань.

Торгово-промислова палата України і регіональні ТПП уповноважені Урядом України видавати сертифікати про походження товарів і карнети АТА, надають послуги, пов'язані з видачею зазначених документів. ТПП України засвідчує обставини форс-мажору, а також торговельні та портові звичаї, заведені в Україні [1].

ТПП України веде Недержавний реєстр вітчизняних підприємств, фінансовий стан яких свідчить про їх надійність як партнерів у підприємницькій діяльності в Україні та за її межами. Реєстраційне свідоцтво, видане Палатою, підтверджує стабільний фінансовий стан підприємств, дає гарантію їх партнерам у тому, що таким підприємствам можна довіряти. При ТПП України діють Міжнародний комерційний арбітражний суд, що отримав широке визнання в світі, Морська арбітражна комісія, Третейський арбітражний суд.

ТПП України є членом Міжнародної торгової палати і Всесвітньої федерації палат, Асоціації торгово-промислових палат Європи, Ділової ради Чорноморського економічного співтовариства, Асоціації ТПП Центральної Європейської Ініціативи. ТПП України має в 11 країнах світу своїх

представників, підтримує партнерські зв'язки з аналогічними національними та регіональними структурами майже у 90 країнах світу.

З метою сприяння розвитку міжнародних економічних зв'язків ТПП України створює зі своїми закордонними партнерами спільні дорадчі органи - ділові ради, змішані торгові палати. Представники Палати входять до складу 69 міжурядових комісій з питань торгово-економічного співробітництва, підкомісій і робочих груп в них.

ТПП України має функціональну організаційну структуру, що дозволяє підприємству чітко розподілити функціональні обов'язки між структурними підрозділами, таким чином надаючи клієнтам послуги, які максимально відповідають їх потребам.

Торговельно-промислова палата України надає вітчизняним компаніям та зарубіжним фірмам широкий спектр послуг, зокрема: послуги у сфері організації міжнародного економічного співробітництва, юридичні послуги, виставкові послуги, засвідчення форсмажорних обставин, засвідчення документів комерційного характеру, видача карнетів АТА, лабораторні дослідження харчової продукції, патентно-ліцензійні послуги, перекладацькі послуги. Дані таблиці свідчать, що протягом досліджуваного періоду відбулося зростання обсягів надання послуг у сфері організації МЕВ, юридичних послуг, послуг засвідчення форсмажорних обставин, засвідчення документів комерційного характеру, видачі карнетів АТА, лабораторних досліджень харчової продукції, патентно-ліцензійні послуги, перекладацьких послуг. Натомість тенденцію до зменшення мали обсяги надання послуг у сфері організації виставок та засвідчення форс-мажорних обставин.

До ключових послуг у сфері розвитку міжнародної діяльності ТПП України належать:

- організація міжнародного економічного співробітництва (організація міжнародних ділових заходів (форуму, конференції, зустрічі тощо), індивідуальних ділових візитів компанії за кордон, презентацій компанії потенційним іноземним партнерам, освітніх заходів з питань міжнародної економічної діяльності; підготовка попереднього списку потенційних

закордонних клієнтів (із загальними контактними даними); підготовка перевіреного списку потенційних закордонних клієнтів (із контактними даними менеджерів із закупівель);

- підтримка експорту (Центр підтримки експорту ТПП України – структурний підрозділ, діяльність якого спрямована на підтримку експортерів системою торгово-промислових палат в Україні та забезпечення координації роботи центрів підтримки експорту в регіональних торгово-промислових палатах);
- юридичні послуги (засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), засвідчення документів, пов'язаних із здійсненням зовнішньоекономічної діяльності (документів комерційного характеру), юридичні консультації);
- виставково-конгресова діяльність;
- інформаційно-аналітичні послуги (цінова довідка, експертний висновок, цінова експертиза, розрахунок-обґрунтування відповідності цін, довідка про єдиного виробника/постачальника продукції (товарів, робіт, послуг) в Україні, моніторинг щодо наявності/відсутності виробництва продукції (товарів, робіт, послуг) в Україні, довідка щодо повноважень і компетенції українського суб'єкта господарювання, перевірка надійності потенційного партнера (довідка про фірму, бізнес-довідка), аналітика (інформаційний моніторинг, огляд ринку, маркетингове дослідження), довідкова інформація (статистична, економічна, фінансова і т.п.);
- сприяння інвестиціям та проектна діяльність (сприяння інвестиційній діяльності - пошук потенційних міжнародних компаній – партнерів для реалізації спільних проектів з українськими підприємствами, пошук міжнародних інвесторів, фондів для реалізації проектів українських компаній, аналіз ринків товарів та послуг за певним напрямом, аналіз законодавства у відповідному сегменті ринку, підготовка проектних пропозицій (презентації проектів та компаній, інвестиційні пропозиції, пропозиції з продажу бізнесу, підготовка бізнес-планів), допомога міжнародним компаніям щодо пошуку актуальних інвестиційних проектів від українських компаній, допомога міжнародним компаніям по аналізу ринку України щодо конкретних секторів.

- організація зустрічей міжнародних компаній з українськими підприємствами, органами державної та регіональної влади, надання юридичних консультацій щодо організації бізнесу в Україні, реєстрація компаній, реєстрація іноземних інвестицій, система оподаткування, повний супровід міжнародної компанії на території України (реалізація проектів під ключ), організація тематичних конференцій, бізнес форумів, B2B, B2G, презентації українських та міжнародних компаній по всій території України, у кожному регіоні, а також проектна робота: ведення реєстру відкритих та актуальних програм, проектів, тендерів та колів по підтримці бізнесу та підприємництва від міжнародних організацій на території України; надання консультативної підтримки щодо участі українських компаній та організацій у програмах та проектах з підтримки бізнесу; аналіз проектних пропозицій українських підприємств/компаній для їх участі у програмах та проектах підтримки бізнесу від міжнародних організацій, комплексний супровід щодо підготовки, подачі та подальшої реалізації проектних пропозицій від українських компаній, надання допомоги у пошуку потенційних партнерів (у тому числі міжнародних) для українських компаній/організацій у створенні Консорціумів для їх спільної участі у проектах та програмах, надання допомоги міжнародним організаціям та компаніям щодо спільної реалізації проектів та програм на території України та за її межами (у якості субконтрактора), організація тематичних заходів: семінарів, тренінгів, конференцій та форумів);
- сертифікація товарів і послуг (видача сертифікатів походження товарів і послуг, оформлення та видача сертифікатів походження товару, оформлення та видача сертифікатів походження послуг, підготовка та заповнення сертифікатів EUR.1, консультації з визначення походження, підтвердження сертифікатів походження товарів, виданих в інших країнах, оформлення та видача сертифікатів вільного продажу (FreeSale), оформлення висновків підприємствам, що розташовані на території України (для проведення тендерів тощо);
- засвідчення форс-мажорних обставин;

- засвідчення документів комерційного характеру (засвідчення документів, пов'язаних із здійсненням зовнішньоекономічної діяльності (документів комерційного характеру), загальна інформація щодо процедури засвідчення документів пов'язаних із здійсненням зовнішньоекономічної діяльності (документів комерційного характеру) в ТПП України);
- експертно-фахові висновки (у межах повноважень ТПП України надавати за дорученням українських та іноземних юридичних і фізичних осіб послуги, пов'язанні із захистом їх прав та інтересів, відповідно до законодавства України та міжнародних договорів);
- засвідчення торговельних та портових звичаїв (ТПП України засвідчує торговельні або портові звичаї, прийняті в Україні в межах повноважень, передбачених абзацом другим частини третьої статті 14 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» і її Статутом із врахуванням положень статті 7 Цивільного кодексу України, статті 32 Господарського кодексу України, статті 3 Закону України «Про морські порти України» та інших нормативно-правових актів. Засвідченню передують аналіз торговельних або портових звичаїв, прийнятих в Україні, який здійснюється фахівцями, що мають науковий ступінь за відповідною науковою спеціальністю в різних галузях наук з метою підтвердження відповідності торговельних або портових звичаїв вимогам звичаю як джерелу регулювання правовідносин у відповідній сфері господарської діяльності (діловому обігу) та відсутності суперечності актам законодавства України й іншим звичаям в діловому обігу (за наявності) для подальшого їх засвідчення Торгово-промисловою палатою України);
- внесення до реєстру надійних партнерів;
- патентно-ліцензійні послуги (розробка знаків для товарів і послуг та фірмового стилю; реєстрація знаків для товарів і послуг (складання, подання і супровід заявок у процесі їх розгляду й експертизи в Українському інституті промислової власності та отримання свідоцтв про реєстрацію знаків); патентування промислових зразків; продовження терміну дії свідоцтв на знаки для товарів і послуг та підтримання чинності патентів на промислові зразки; патентно-інформаційні пошуки (перевірка знаків для товарів і послуг та

промислових зразків на новизну); складання та реєстрація договорів передачі прав і ліцензійних договорів на знаки для товарів і послуг; реєстрація знаків для товарів і послуг в інших країнах; припинення порушень прав власників знаків для товарів і послуг та промислових зразків і захист від недобросовісної конкуренції; представництво у Державному департаменті інтелектуальної власності України, Українському інституті промислової власності);

- перекладацькі послуги (переклад усіх видів науково-технічної літератури, патентної, технічної, експортно-імпоротної, юридичної й іншої документації із 40 іноземних мов на українську та із української мови на 30 іноземних мов; експертиза якості письмових перекладів із завіренням їх адекватності відповідною двомовною (україно-англійською) печаткою фірми або печаткою ТПП України; нотаріальне посвідчення перекладів; усний переклад (у тому числі синхронний) під час проведення симпозіумів, конференцій, презентацій, семінарів, переговорів із представниками зарубіжних фірм, при монтажі імпортного обладнання тощо);
- PR-підтримка бізнесу (анонсування заходу на сайті ТПП України, аносування заходу у дайджесті UCCI NEWSLETTER (розсилається щотижня членам ТПП, регіональним палатам, обласним адміністраціям, реклама заходу або компанія на плазмі в зоні очікування в холі ТПП України, інформаційна підтримка заходу на офіційних сторінках ТПП України в соціальних медіа (Facebook, Twitter, YouTube, Instagram), організація прес-заходу в прес-центрі ТПП України. Фото- та відеозйомка, онлайн-трансляція заходу, послуги дизайнера з розробки презентаційних матеріалів, розміщення рекламної та презентаційної продукції (ролапи, банери, буклети тощо) під час проведення ділових заходів в ТПП України, виготовлення рекламної та презентаційної продукції, розміщення рекламної друкованої продукції в зонах очікування в ТПП України, створення іміджевих і рекламних відео (у т.ч. репортажів, інтерв'ю), корпоративних і тематичних фільмів для просування бізнесу та особистих брендів. Розміщення і просування відеороликів на веб-сайті, YouTube-каналі та сторінці у Facebook тощо) [1].

Загалом, попит на окремі послуги підприємства визначається ситуацією в Україні та у середовищі міжнародного бізнесу. Водночас з огляду на постійне зростання кваліфікації кадрів, набуття ними практичного досвіду, щорічне збільшення частки працівників, які вільно володіють іноземними мовами і можуть без допомоги посередника вести міжнародні перемовини, попит на послуги ТПП України зменшується. Зокрема, за останні 3 роки відбулося зменшення обсягів чистого доходу отриманого за більшістю напрямків за виключенням патентно-ліцензійних, PR та перекладацьких послуг (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Динаміка чистого доходу ТПП України від надання послуг у сфері підтримки міжнародного бізнесу, тис. грн.

Напрямок діяльності у сфері підтримки міжнародного бізнесу	2019	2020	2021	Абсолютний приріст		Темп зростання	
				2021/2020	2021/2017	2021/2020	2021/2017
Організація міжнародного економічного співробітництва та підтримка експорту	1718	2182	1526	-656	-192	0,70	0,89
Юридичні послуги у сфері міжнародного бізнесу	1681	1123	847	-276	-834	0,75	0,50
Виставково-конгресова діяльність	19819	10989	14608	3619	-5210	1,33	0,74
Інформаційно-аналітичні послуги	968	1131	884	-247	-84	0,78	0,91
Сприяння інвестиціям та проектна діяльність	1890	821	1101	280	-789	1,34	0,58
Організація зустрічей міжнародних компаній з українським бізнесом та владою	592	348	431	82	-161	1,24	0,73
Сертифікація товарів і послуг	2137	1916	1956	40	-181	1,02	0,92
Засвідчення форс-мажорних обставин	2809	3073	2289	-784	-519	0,74	0,82
Засвідчення документів комерційного характеру	591	835	437	-398	-154	0,52	0,74
Експертно-фахові висновки	1010	730	813	84	-196	1,11	0,81
Засвідчення торговельних та портових звичаїв	1299	654	437	-218	-862	0,67	0,34
Внесення до реєстру надійних партнерів;	891	487	395	-92	-496	0,81	0,44
Патентно-ліцензійні послуги	2225	2311	3143	832	918	1,36	1,41
Перекладацькі послуги	3050	4094	4642	548	1591	1,13	1,52
PR-підтримка бізнесу	1222	3329	1642	-1687	419	0,49	1,34

Джерело: складено на даних організації

Найбільш популярними серед клієнтів ТПП України є виставкові послуги, хоча в умовах пандемії коронавірусу частка доходів від їх надання істотно зменшилася, у тому числі через перехід спочатку до онлайн, а потім до гібридного формату. Відзначимо, що в умовах війни ТПП України адаптувалася до нових умов, продовжуючи надавати послуг у форматі, який було започатковано в умовах пандемії (рис. 1.2).

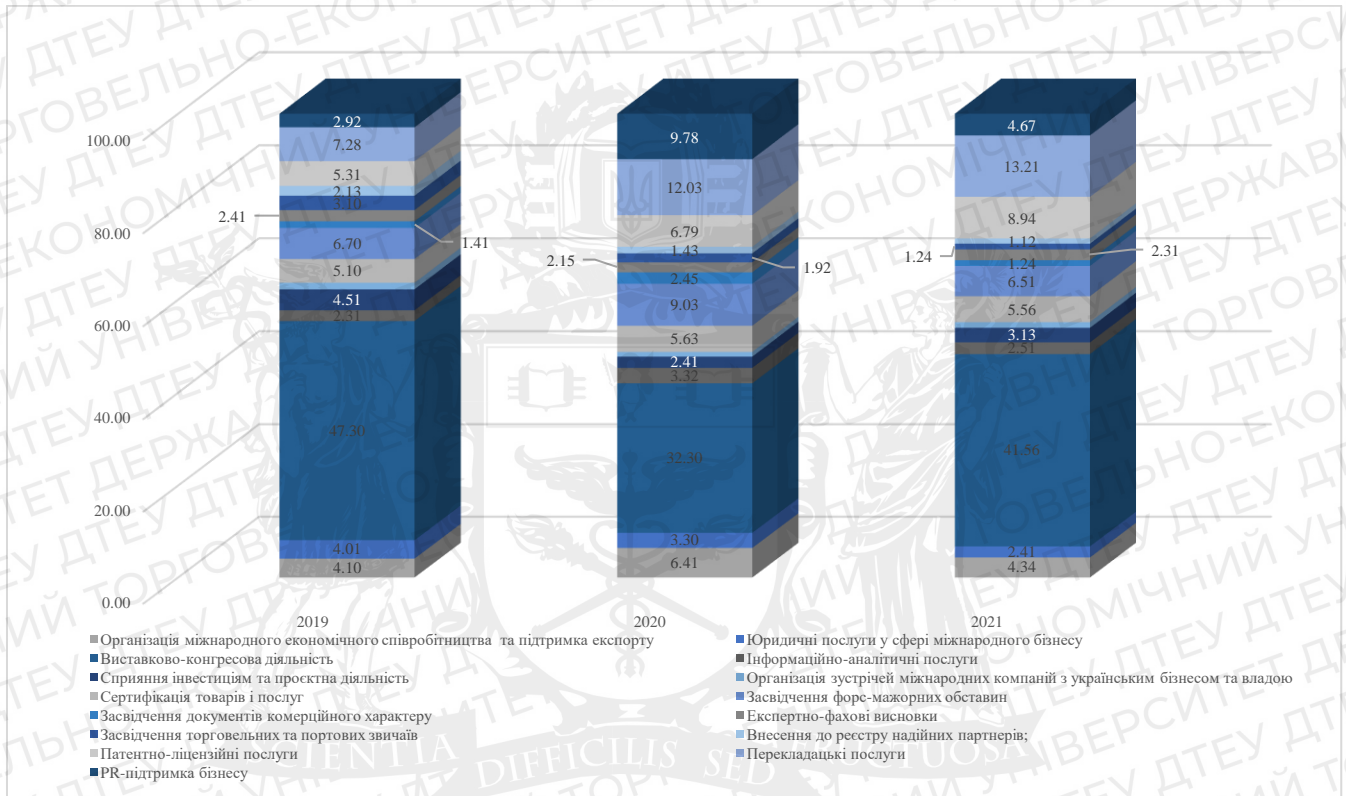

Рис. 1.2. Структура надання ТПП України послуг у сфері розвитку міжнародного бізнесу у 2019 – 2021 рр., % чистого доходу

Джерело: складено на даних організації

Як видно з представленого рисунку, популярністю серед бізнесу користуються також послуги у сфері перекладів, засвідчення форс-мажорних обставин, патентно-ліцензійні послуги та сертифікація товарів. У той самий час напрям консалтингу є для ТПП України менш успішним.

Загалом, здійснений аналіз дозволяє констатувати, що ТПП України постійно адаптує перелік своїх послуг до вимог ринку, надаючи бізнесу України всебічну підтримку у інтеграції до міжнародного середовища.

Висновки до розділу 1

Торгово-промислова палата України (ТПП України) - недержавна неприбуткова самоврядна організація, яка на добровільних засадах об'єднує юридичних осіб та громадян України, зареєстрованих як підприємці, а також їх об'єднання. Метою ТПП України є розвинений і конкурентоспроможний на світових ринках український бізнес.

За період з 2019 до 2021 рр. відбулося зменшення обсягів чистого доходу підприємства від надання послуг з 41,9 млн. грн до 35,15 млн. грн., тобто на 16%. Водночас за виключенням 2021 року діяльність ТПП України була збитковою, а у 2021 році було отримано 2,43 млн. грн. чистого прибутку. Вартість майна ТПП Україна за 3 досліджувані роки збільшилася у 2,56 рази зі 133,69 млн. грн. до 342,01 млн. грн. Власний капітал ТПП України збільшився за 3 роки у 2,69 рази з 97,23 млн. грн до 261,91 млн. грн. Усі розраховані показники ліквідності та платоспроможності були вищими за рекомендовані значення. Загалом, фінансовий стан ТПП України є стабільним. Водночас ключовою проблемою організації є невисока рентабельність (а протягом попередніх років – збитковість операцій).

ТПП України надає практичну допомогу підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, сприяють розвитку експорту українських товарів та послуг, для чого надають своїм членам широкий спектр професійних послуг, в тому числі консультаційних з питань зовнішньої торгівлі та оцінки ринків, проводять незалежну експертизу товарів, здійснюють оцінку рухомого і нерухомого майна, нематеріальних активів, надають послуги з штрихового кодування товарів, патентно-ліцензійні послуги, оформляють документацію з метою забезпечення захисту прав на інтелектуальну власність та ін. Попит на окремі послуги підприємства визначається ситуацією в Україні та у середовищі міжнародного бізнесу. Водночас з огляду на постійне зростання кваліфікації кадрів, набуття ними практичного досвіду, щорічне збільшення частки працівників, які вільно володіють іноземними мовами і можуть без допомоги посередника вести міжнародні перемовини, попит на послуги ТПП України зменшується.

РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ РОЛІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ

2.1. Визначення основних тенденцій розвитку світового ринку зернових

Функціонування світового ринку зернових відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки у світі. Україна, виступаючи одним з важливих учасників міжнародної торгівлі зерновими, має істотний вплив на процеси, які на ньому відбуваються. З огляду на зазначене, війна росії проти України кардинально змінила ситуацію у світовому ринку, і, зокрема, у сфері торгівлі зерновими, обумовивши необхідність пошуку шляхів для функціонування відповідного ринку.

Ключовими тенденціями світового ринку зернових, пов'язаних з війною в Україні, стали обмеження пропозиції та зростання світових цін (рис. 2.1).

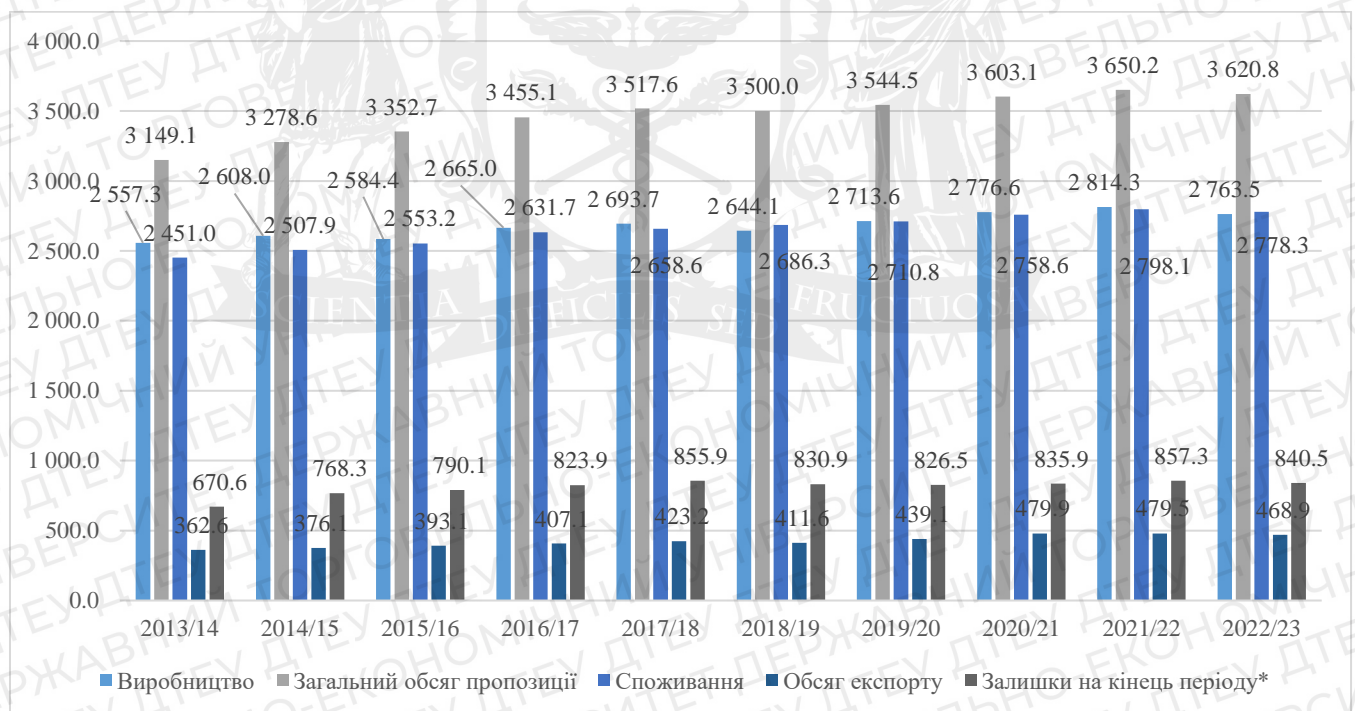

Рис. 2.1. Показники розвитку світового ринку зернових у 2013 – 2023 маркетинговому роках, млн. тон

Джерело: складено автором на основі [2]

Примітка: за даними джерело, можливі розбіжності фактичних обсягів залишків з розрахунковими у зв'язку з різними підходами до збору статистичної інформації країн

Дані міжнародної статистики, представлені на рисунку, свідчать, що у світі виробництво зернових культур по відношенню до попереднього року

зменшилося більш ніж на 100 млн. тон, таким чином сукупна пропозиція істотно скоротилася. Зазначене відбулося на тлі незмінності споживання, що з врахуванням зменшення експортних потоків обумовило суттєве скорочення запасів. З метою недопущення критичної ситуації у перші місяці війни в Україні зусилля світової спільноти були спрямовані на функціонування «зернового коридору», який сьогодні забезпечує здійснення відправлень зернових українських підприємств зарубіжним покупцям.

Війна в Україні загострила не лише питання логістики. Впровадження санкцій проти росії з відповідним скороченням обсягів імпорту енергоресурсів призвело до зростання витрат для бізнесів усіх країн світу (і навіть за відсутності прямих поставок енергоресурсів з росії через транзакційні механізми держави-партнери енергетично залежних країн також відчули на собі вплив поточної кризи). Аграрна сфера не стала виключенням із загального правила, відбулося зростання усіх витрат, пов'язаних з вирощуванням зернових, і, відповідно, їх собівартості. Це обумовило істотне зростання рівня цін на зернові на світових ринках (рис. 2.2).

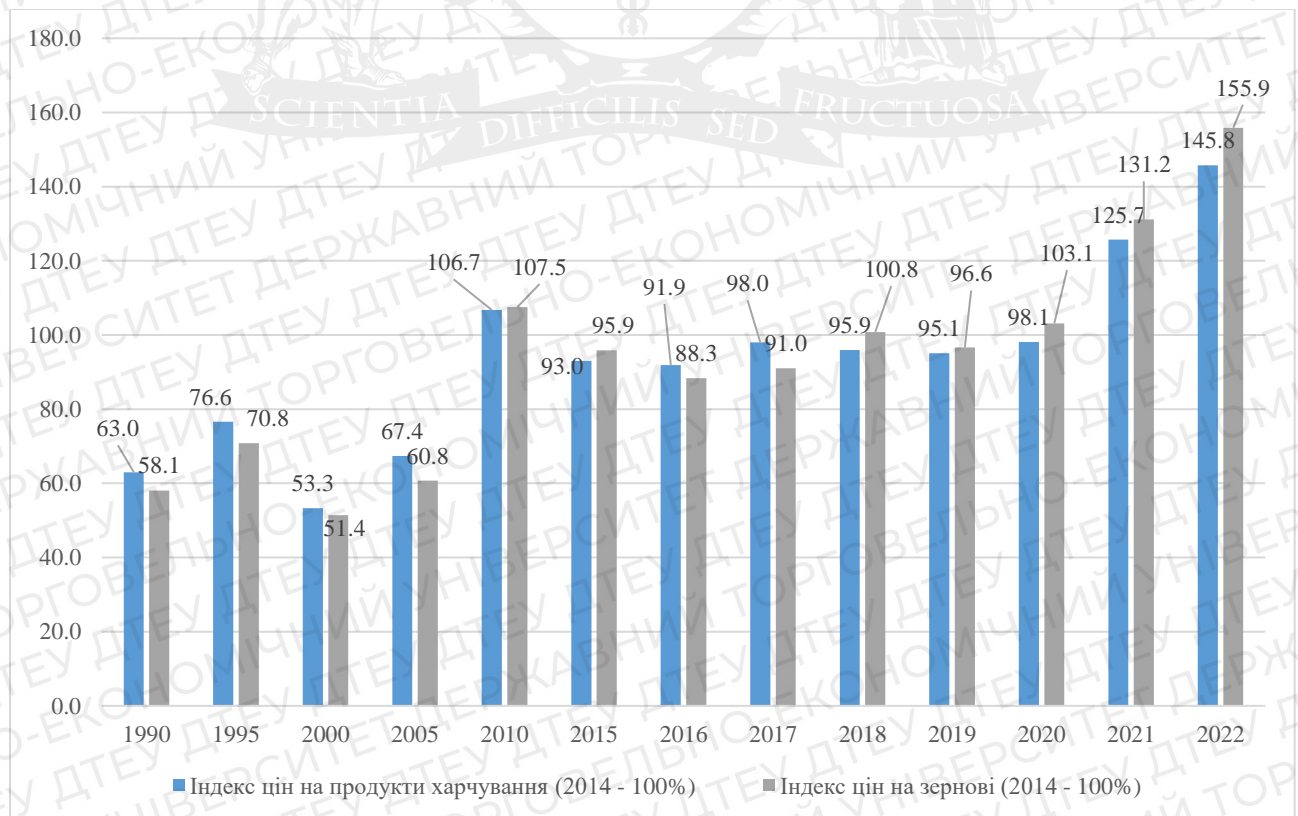

Рис. 2.2. Індекс цін на продукти харчування і зернові у 1990 – 2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [3]

Дані міжнародної статистики свідчать, що темп зростання світових цін на зернові був істотно вищим за індекс цін для продуктів харчування загалом. Попри відсутність наразі статистики щодо обсягів експорту зернових у 2022 році, можна очікувати на істотне збільшення вартості їх експорту за рахунок цінового фактору.

Аналіз статистичних даних стосовно світового експорту зернових дозволили зробити висновок, що основні 15 експортерів забезпечують понад 70% усіх світових поставок. Найбільші обсяги експорту зернових за останні роки мали США – темп зростання вартості поставок за період 2016 – 2021 склав 1,52, а обсяг експорту у 2021 році сягнув 34,71 млрд. дол. США. Другу позицію у довоєнному 2021 році посідала російська федерація, обсяг експорту якої склав 15,53 млрд. дол. США, а темп зростання експорту – 2,53. Третю позицію за обсягами експорту зернових у 2021 році посідала Канада, забезпечивши поставки на зовнішній ринки продукції на 14,15 млрд. дол. США (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Обсяги експорту зернових у світі у 2016 – 2021 рр., млн. дол. США

Держава	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Абсолютна зміна		Відносна зміна	
							2021/ 2020	2021/ 2016	2021/ 2020	2021/ 2016
Усього	154461,10	165083,34	177527,23	176842,95	187441,65	233726,93	210385,89	79265,83	1,25	1,51
США	22846,34	22471,24	24988,84	20898,85	23341,04	34706,93	24583,87	11860,59	1,49	1,52
російська федерація	6147,34	8048,35	11056,55	8664,66	10123,05	15531,33	3025,18	9383,98	1,53	2,53
Канада	9370,87	10205,36	11540,46	11376,61	12506,15	14150,75	4841,88	4779,88	1,13	1,51
Індія	6096,40	7882,88	8284,46	7646,95	9308,86	13103,07	1440,36	7006,68	1,41	2,15
Франція	9870,22	9420,35	11375,62	11467,03	11662,72	12903,01	3579,48	3032,79	1,11	1,31
Аргентина	7551,10	7565,44	7885,85	9642,70	9323,53	12655,80	2897,61	5104,70	1,36	1,68
Україна	6322,78	6817,81	7561,57	9994,32	9758,19	12222,24	7830,58	5899,46	1,25	1,93
Австралія	5649,28	7157,72	5205,06	3947,36	4391,66	10617,11	1129,74	4967,83	2,42	1,88
Німеччина	8510,83	8415,46	8339,83	8289,22	9487,37	10151,88	3311,55	1641,05	1,07	1,19
Італія	5195,84	5618,26	5898,61	6193,43	6840,33	7586,04	2777,63	2390,20	1,11	1,46
Таїланд	5424,30	6243,43	6691,93	5278,23	4808,41	5935,27	-845,76	510,97	1,23	1,09
Бразилія	4295,14	5226,99	4719,38	8011,69	6781,03	5185,93	716,23	890,78	0,76	1,21
Нідерланди	3695,01	4119,46	4531,16	4466,72	4469,70	4869,86	694,37	1174,86	1,09	1,32
Польща	2988,62	3041,40	3311,35	2953,48	4175,49	4866,64	2162,43	1878,02	1,17	1,63
Румунія	2454,16	2414,10	2773,24	3144,44	2704,21	4590,44	1261,58	2136,28	1,70	1,87
Усього для ТОП-15 країн	106418,23	114648,25	124163,91	121975,69	129681,74	169076,30	39394,56	62658,07	1,30	1,59
Частка ТОП-15 країн у світовому експорті	68,90	69,45	69,94	68,97	69,19	72,34	3,15	3,44	1,05	1,05

Джерело: складено автором на основі [4]

Сформована на основі представлених даних географічна структура експорту зернових у 2016 – 2021 рр. дозволяє зробити висновки про досить міцні позиції України на світовому ринку та тенденцію до їх посилення (рис. 2.3).

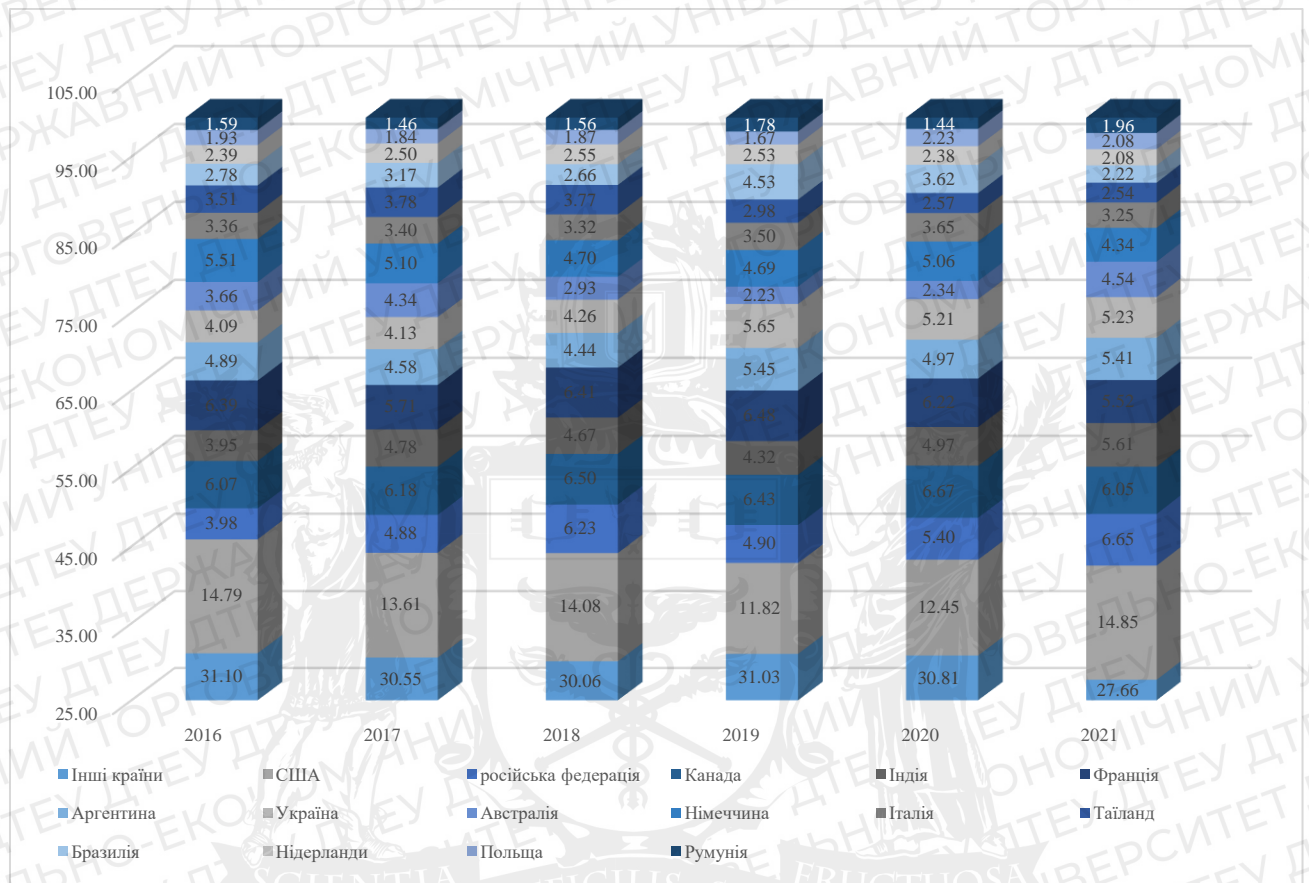

Рис. 2.3. Географічна структура світового експорту зернових у світі у 2016 – 2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі [4]

Якщо розглядати імпорту зернових, то попит на них є більш географічно диверсифікованим порівняно з структурою поставок, водночас на ТОП-15 країн все-таки припадає близько 50% усіх операцій. Основним імпортером у світі є Китай, обсяг імпорту якого у 2021 році склав 21,49 млрд. дол. США, а попит зріс з 2016 року у 3,22 рази.

Значні обсяги імпорту зернових, попри лідируючі позиції у їх експорті, має США – 13,37 млрд. дол. США, також важливим гравцем на світовому ринку з точки зору формування попиту виступає Японія – обсяг її імпорту склав 8,74 млрд. дол. США. Значними є обсяги імпорту зернових європейськими

державами – Німеччиною, Нідерландами, Італією, Великою Британією, Іспанією (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Обсяги імпорту зернових у світі у 2016 – 2021 рр., млн. дол. США

Держава	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Абсолютна зміна		Відносна зміна	
							2021/ 2020	2021/ 2016	2021/ 2020	22021/ 2016
Усього	159872,8	168996,3	184252,6	187679,1	192813,6	240295,4	47481,81	80422,63	1,25	1,5
Китай	6683,39	7515,47	7035,53	6419,81	10702,13	21491,78	10789,65	14808,39	2,01	3,22
США	9393,23	9993,03	11094,61	11469,33	12245,38	13375,18	1129,8	3981,94	1,09	1,42
Японія	6393,55	6505,33	7118,56	7094,98	6926,74	8738,21	1811,47	2344,66	1,26	1,37
Мексика	4852,28	5338,17	5943,7	5879,72	5748,59	8110,57	2361,98	3258,28	1,41	1,67
Німеччина	5886,86	6009,36	6776,21	6840,23	7436,66	7953,01	516,35	2066,15	1,07	1,35
Нідерланди	5186,53	5692,92	6288,48	6255,25	6304,75	7631,72	1326,97	2445,19	1,21	1,47
Республіка Корея	3846,54	3789,21	4210,17	4358,37	4465,92	6528,8	2062,88	2682,27	1,46	1,7
Італія	4504,05	4747,73	5056,5	5032,78	5165,98	5926,83	760,85	1422,78	1,15	1,32
Велика Британія	4443,37	4968,76	5467,77	5419,93	5785,16	5842,85	57,69	1399,49	1,01	1,31
В'єтнам	3116,08	2945,3	3784,26	3604,47	3815,78	5681,69	1865,91	2565,61	1,49	1,82
Іспанія	4130,41	4403,77	5132,08	5000,11	4406,51	5512,75	1106,23	1382,33	1,25	1,33
Єгипет	2932,24	3836,5	3926,9	5074,81	4363,99	5171,95	807,96	2239,71	1,19	1,76
Франція	4232,37	4452,28	4565,67	4606,56	4711,44	5131,05	419,61	898,68	1,09	1,21
Іран (Ісламська Республіка)	2363,93	2710,3	4464,64	4258,49	3751,53	4925,21	1173,67	2561,27	1,31	2,08
Саудівська Аравія	4849,34	5054,35	4221,78	3851,47	3998,07	4513,21	515,15	-336,12	1,13	0,93
Об'єднані Арабські Емірати	2683,58	2257,25	2030,06	2356,66	2298,6	3011,48	712,88	327,9	1,31	1,12
Усього для ТОП-15 країн	75497,75	80219,73	87116,92	87522,97	92127,23	119546,29	27419,06	44048,54	1,30	1,58
Частка ТОП- 15 країн у світовому імпорті	47,22	47,47	47,28	46,63	47,78	49,75	1,97	2,53	1,04	1,05

Джерело: складено автором на основі [4]

У географічній структурі імпорту зернових у світі не можна виділити явних лідерів, і частка решти країн (що не належать до 15-ти найбільших покупців) є достатньо високою. Це вказує на виключне значення ринку зернових у забезпеченні багатьох країн продовольством та пояснює увагу світової спільноти для вирішення проблем, які унеможливають його нормальне фінансування (рис. 2.4). Як зазначалося вище, 2022 рік спровокував низку викликів для функціонування світового ринку продовольства. Українські підприємства внаслідок руйнування інфраструктури, окупації територій, де

розміщено угіддя, блокування портів зменшили обсяги поставок на світовий ринок.

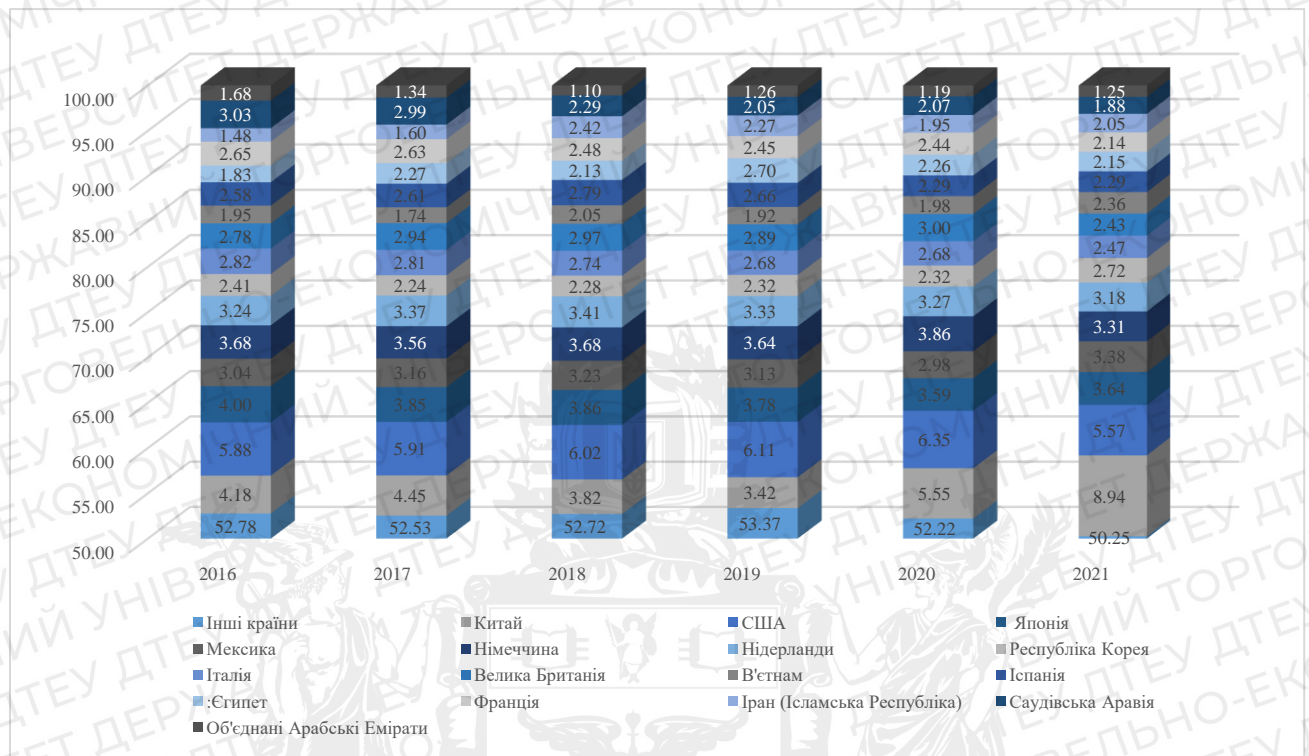

Рис. 2.4. Географічна структура світового імпорту зернових у світі у 2016 – 2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі [4]

Відбулося також скорочення експорту росії через санкції. У таких умовах важливою стала домовленість про функціонування зернового коридору, який забезпечував безпечне транспортування вантажів із зерном з України до європейських держав, звідки відбувався їх подальший розподіл.

Таким чином, можна зробити висновок, що наразі ключовим фактором, який впливає на функціонування світового ринку зернових, є війна в Україні. Водночас міжнародна спільнота намагається створити умови для забезпечення функціонування ринку, утримуючи ситуацію стабільною. На наш погляд, динаміка розвитку ринку зернових протягом наступних років також у значній мірі залежати від ситуації в Україні.

2.2. Дослідження зовнішньої торгівлі України зерновими та місце Торгово-промислової палати України у забезпеченні цього процесу

Експорт зернових відіграє вагомую роль у зовнішній торгівлі України, зважаючи на наявність у України значних природних переваг для вирощування цього продукту. Це робить сферу привабливою для інвестування, і як наслідок протягом останніх років відбувається вдосконалення інфраструктури для обробки та зберігання продукції.

За 2016 – 2021 рр. експорт зернових України збільшився на 82%. Дані ресурсу TradeMap дають інші, порівняно з UNCTAD, обсяги експорту зернових України, водночас дані є співставними, що може вказувати на різні джерела отримання ресурсами інформації. Найвищими були за досліджуваний період темпи зростання експорту до Пакистану (у 223,98 рази при незначних (1,57 млн. дол. США) початкових обсягах експорту), а також Китаю (5,57 рази, Туреччини (3,53 рази), Ірану (2,86 рази) (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка експорту зернових України до основних країн-партнерів у 2017 – 2021 рр., млн. дол. США

Держава	2017	2018	2019	2020	2021	Абсолютна зміна		Відносна зміна	
						2021/2020	2021/2016	2021/2020	22021/2016
Усього	6501,88	7240,56	9633,33	9417,29	11843,94	2426,65	5342,06	1,26	1,82
Китай	447,33	552,24	858,65	1854,82	2491,20	636,38	2043,87	1,34	5,57
Єгипет	834,01	666,33	1310,27	1119,80	1377,31	257,51	543,31	1,23	1,65
Туреччина	236,54	184,36	718,41	473,42	833,82	360,40	597,28	1,76	3,53
Іспанія	475,65	642,97	764,83	543,18	660,35	117,16	184,70	1,22	1,39
Індонезія	328,63	487,16	537,48	546,71	655,93	109,22	327,31	1,20	2,00
Нідерланди	446,51	556,45	623,59	519,37	539,43	20,06	92,93	1,04	1,21
Іран	174,18	221,92	174,34	227,89	498,48	270,59	324,30	2,19	2,86
Пакистан	1,57	468,00	213,00	258,38	351,42	93,04	349,85	1,36	223,98
Марокко	115,70	263,42	193,83	256,49	309,21	52,72	193,51	1,21	2,67
Туніс	259,70	290,33	292,52	346,99	304,03	-42,95	44,33	0,88	1,17
Лівія	166,99	248,30	241,14	264,66	299,18	34,52	132,19	1,13	1,79
Ізраїль	281,16	237,16	316,08	229,80	267,39	37,59	-13,77	1,16	0,95
Італія	340,39	335,63	282,68	159,82	243,61	83,80	-96,78	1,52	0,72
Саудівська Аравія	295,24	449,47	203,82	155,36	243,53	88,17	-51,71	1,57	0,82
Ліван	95,12	82,95	130,90	184,22	227,58	43,36	132,46	1,24	2,39
Усього для ТОП-15 країн	4498,71	5686,69	6861,53	7140,90	9302,47	2161,57	4803,77	1,30	2,07
Частка ТОП-15 країн у експорті	69,19	78,54	71,23	75,83	78,54	2,71	9,35	1,04	1,14

Джерело: складено автором на основі [5]

Загалом, основним імпортером зернових наразі є Китай (21,03% у 2021 році), значними є також обсяги поставок до Єгипту (211,63%) та Туреччини (7,04) (рис. 2.5).

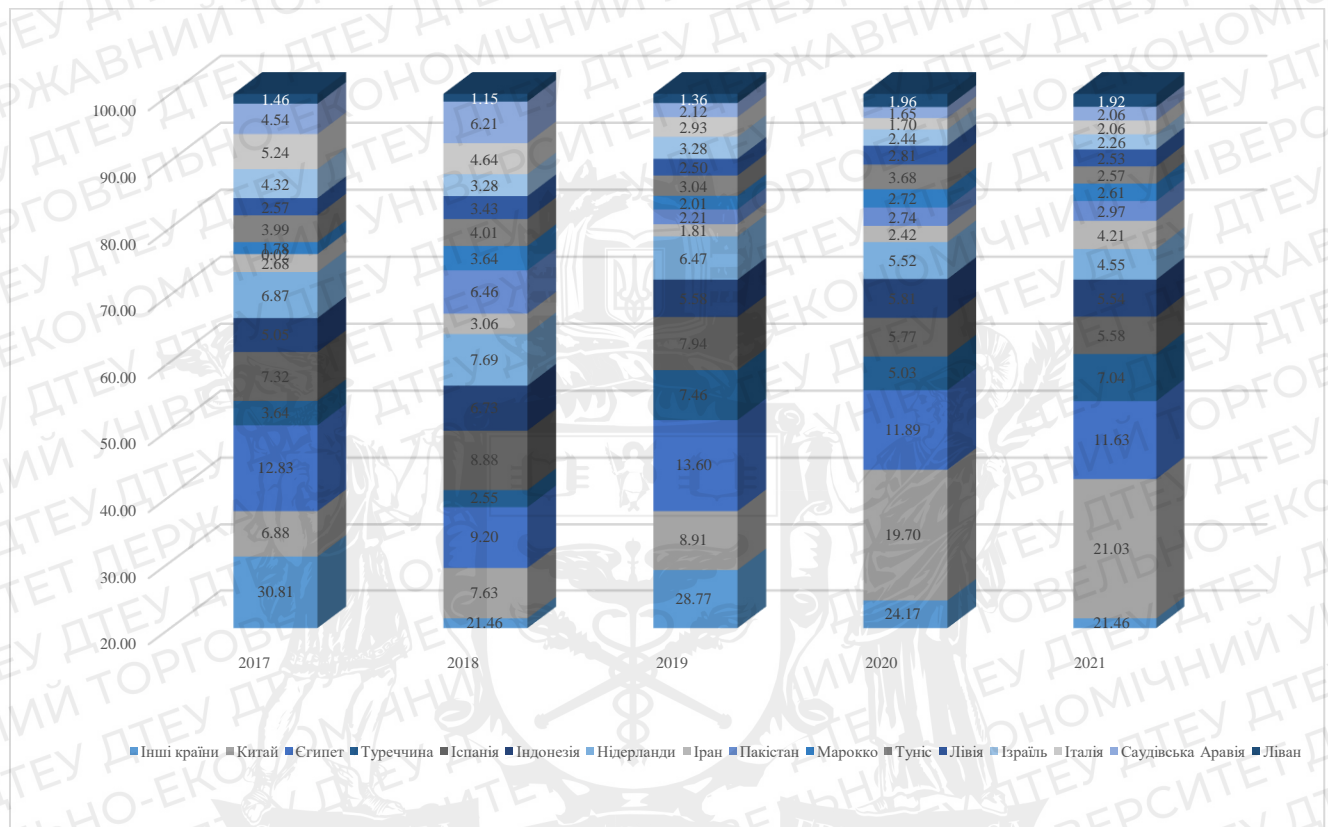

Рис. 2.5. Структура експорту зернових України у 2017 – 2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі [5]

При цьому відзначимо, що структура експорту України також протягом досліджуваного періоду не була сталою. Окрім того, структура експорту до війни дещо відрізняється від розглянутої нами вище структури поставок через зерновий коридор. За наявними даними, найбільші імпортери зернових у світі також були ключовими отримувачами зернових через коридор – основні поставки спрямовувалися Іспанії, Китаю, Нідерландів, Єгипту, Німеччини. Характерно те, що Туреччина, яка не входить до ТОП-15 імпортерів зернових у світі (у 2016 році за обсягами імпорту вона посіла 16 місце) була другим за значимістю напрямом спрямування зернових через коридор. Станом на 30.01 через зерновий коридор було транспортовано 19,1 млн. тон зернових –

кукурудзи, соняшника, пшениці (рис. 2.6). На наш погляд, сприяння отриманню можливостей українських аграрних підприємств здійснювати поставки своєї продукції через зерновий коридор за умови його функціонування наступного року може стати одним з напрямів діяльності ТПП України.

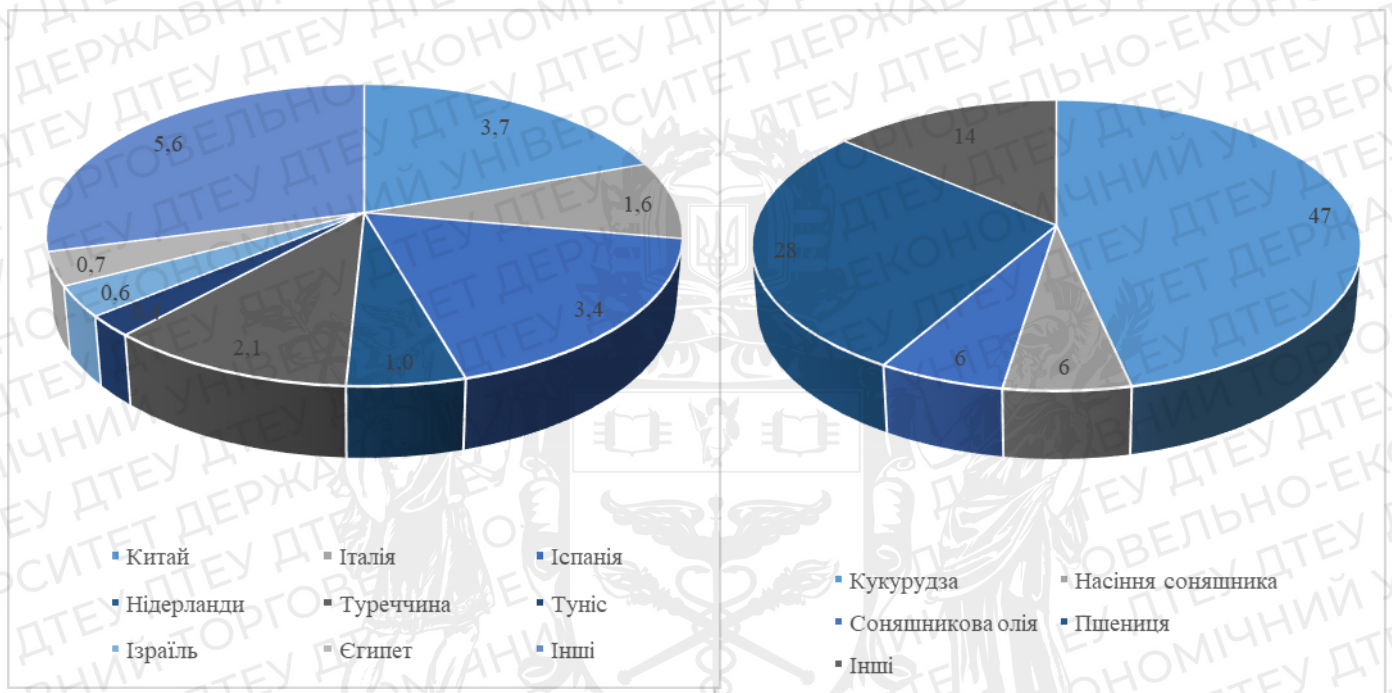

Рис. 2.6. Товарна та географічна структура експорту зернових через зерновий коридор станом на 01.02.2022 року

Джерело: складено автором на основі [6]

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України фізичні обсяги експорту зернових України зменшилися з 37952 до 26274 тис. тонн. При цьому за досліджуваний період відбулося зменшення питомої ваги пшениці у структурі експорту (з 44,61 до 35,94%) та ячменю (з 14,32% до 6,91%). Водночас істотно зросла частка кукурудзи (рис. 2.7). Відзначимо, що цього року експорт України у більшій мірі залежав від можливостей підприємств здійснювати відповідні операції, аніж від попиту на відповідних ринках – важливо було забезпечити будь-які поставки для уникнення продовольчої кризи у тих державах, які повністю залежать від українського експорту. Наразі досить складно прогнозувати, як зміниться ситуація у наступному році – українські компанії у тих регіонах, де це можливо, провели посівну, втім за умови активізації воєнних дій сценарії для аграрного сектору

економіки можуть бути різними. Важливо, щоб підприємства України були готові для будь-якого сценарію розвитку подій, і значна роль у поширенні відповідних прогнозів серед представників бізнесу має належати ТПП України. Просвітницька функція є важливою на нинішньому етапі для забезпечення стабільного функціонування українського ринку.

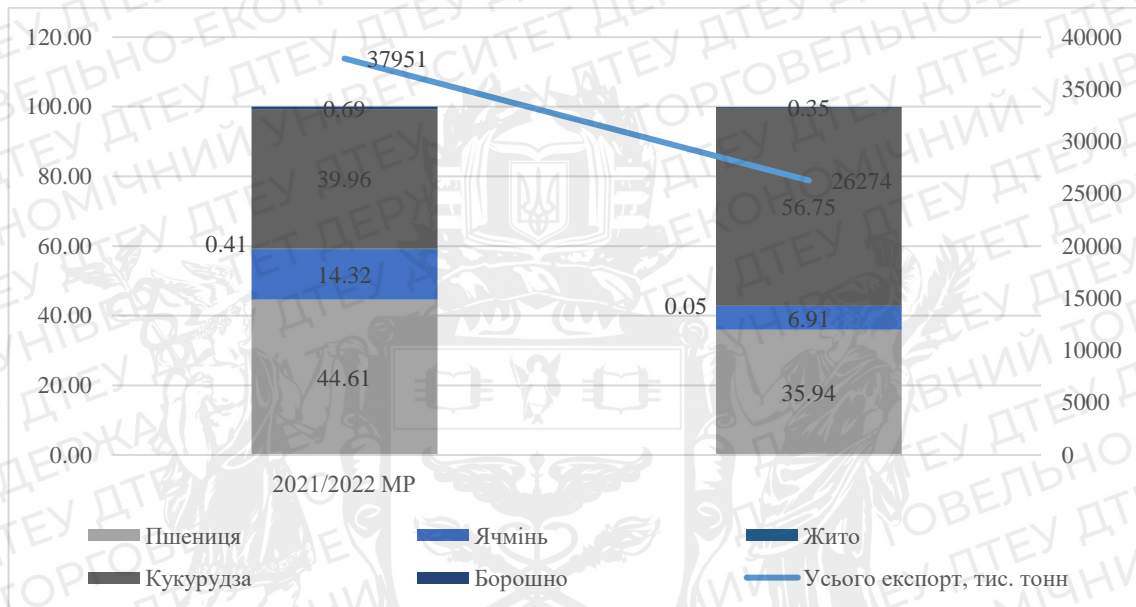

Рис. 2.7. Товарна структура експорту зернових України у 2021/2022 та 2022/2023 МР, %

Джерело: [7]

Торгівля зерном у світі ведеться з урахуванням його якості. При цьому уніфікованих світових товарних класифікацій зерна не існує. Тому при проведенні торгівельних операцій із зерном необхідно враховувати особливості стандартів, що діють як у країнах-продавцях, так і у країнах-покупцях зерна, а також основні технологічно важливі показники якості і методи їх визначення. У різних країнах світу існують різноманітні показники, норми якості та системи стандартизації, за якими класифікується зерно. Існує класифікація зернових складових, яка містить інформацію про якість, його вид, домішки тощо. У Європі використовують Правила ЄС, які прийняла Європейська комісія. У країнах Європейського Союзу визначені свої регламенти, директиви та технічні умови на сільськогосподарську продукцію.

У правилах ЄС зазначені біохімічні показники якості та допустимий рівень домішок. Ці граничні величини поділяють всі зернові партії на дві групи – продовольче і фуражне зерно, іншої класифікації не існує. Ніяких детальних уточнень чи параметрів у правилах немає. Тому можна стверджувати, що це не стандарти. За правилами чітко зрозуміло: будь-яка партія з відхиленням хоча б за одним показником уже належить до фуражного зерна. Вимоги, наприклад, до пшениці у правилах ЄС значно вищі, ніж вітчизняні [8].

Крім того, на міжнародному ринку експортери зерна користуються контрактами, які виконують роль стандартів. За їх умовами вказують мінімальні головні якісні показники. Зазначають також правила, за якими визначаються складові зерна і вартість збіжжя, враховуючи величину вимог. Світова торгівля передбачає лабораторну оцінку якості зерна: продавці та покупці проводять аналіз, коли завантажують і коли розвантажують. Офіційно визнають результати лабораторій, які пройшли міжнародну сертифікацію відповідно до вимог GAFTA або ICUMSA, або FOSFA або інших організацій [8].

Якщо розглядати роль ТПП України у розвитку експорту зернових з України, зазначимо, що вона може проявлятися на різних етапах підготовки експортної операції через різні функції ТПП. Зокрема, для виявлення тенденцій ринку підприємство може замовити у ТПП України аналіз відповідного ринку, базу потенційних партнерів, з якими можуть бути укладені угоди. За потреби ТПП України може також сприяти організації участі компанії у міжнародних заходах або ж проведенню двосторонніх зустрічей з потенційними партнерами.

Після того, як договір укладено, ТПП України може сприяти отриманню бізнесом відповідних сертифікатів, за умови, якщо їх вимагає зарубіжний покупець, забезпечити переклад відповідних документів, на етапі реалізації угоди може забезпечити засвідчення форс-мажорних обставин.

Також після закінчення угоди за зверненням клієнта ТПП України може забезпечити оцінку ефективності експорту зернових за умови, якщо підприємство не має відповідного інструментарію (рис. 2.8). Загалом, зазначимо, що ТПП України може долучитися до діяльності підприємства потенційного або реального експортера зернових на будь-якому етапі його

діяльності з метою надання експертних послуг або виконання технічних функцій, необхідних для фіналізації угоди. Водночас наразі компанія практично не орієнтується на малі підприємства, у той час як великі компанії з набуттям навиків у сфері ЗЕД усе менше відчувають потребу у відповідних сервісах. Це свідчить про доцільність поступової зміни фокусу ТПП України на малий бізнес, експортний потенціал якого є недооціненим.

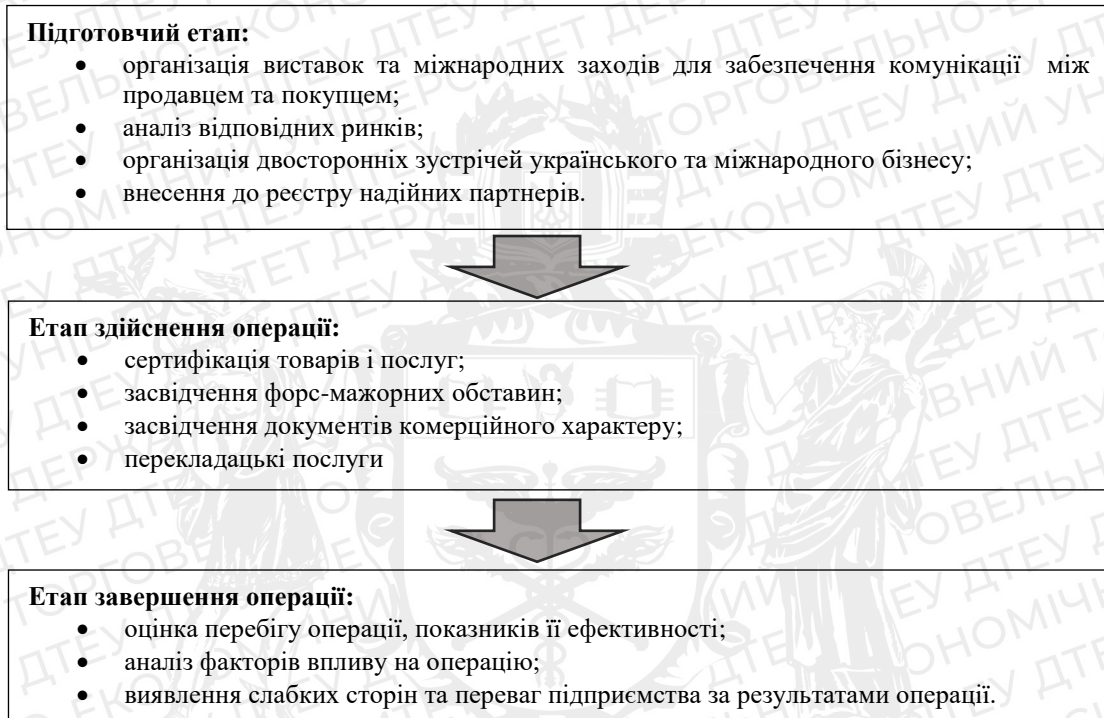

Рис. 2.8. Роль ТПП України у забезпеченні експорту зернових

Джерело: складено автором

Підприємства можуть здійснювати експортні операції і самостійно, без сприяння ТПП України. У той самий час для тих компаній, які не мають відповідних можливостей, наявність партнера, спроможного надати підтримку на будь-якому етапі здійснення експорту, є важливим фактором виходу на зовнішні ринки, що, врешті ррешт, забезпечує розвиток ринку зернових України та сприяє посиленню позицій держави на світовому ринку.

Висновки до розділу 2

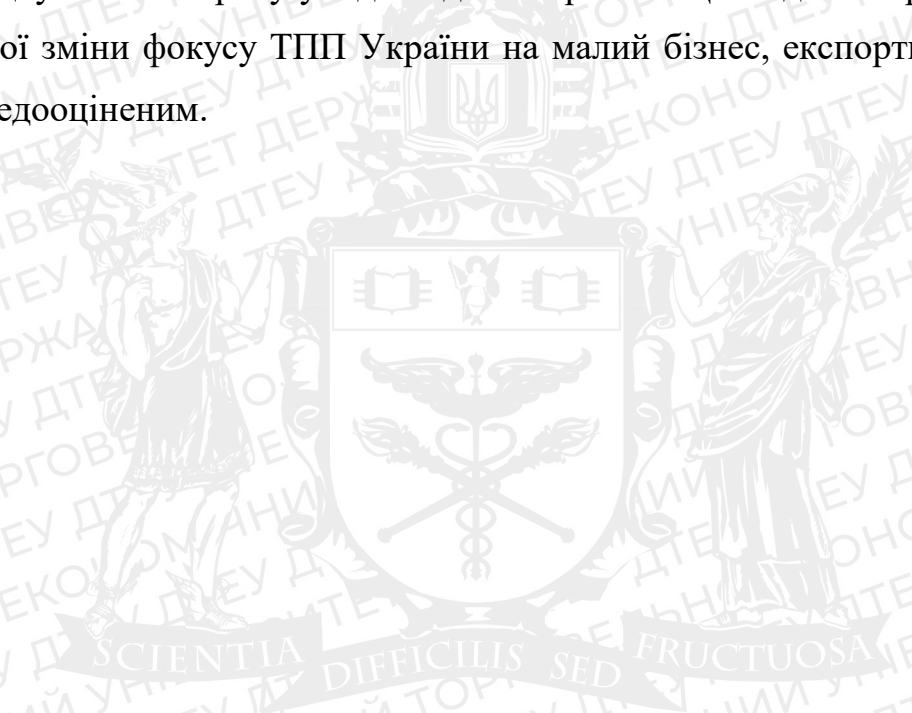
Ключовими тенденціями світового ринку зернових, пов'язаних з війною в Україні, стали обмеження пропозиції та зростання світових цін. Основні 15 експортерів забезпечують понад 70% усіх світових поставок. Найбільші обсяги експорту зернових за останні роки мали США – темп зростання вартості поставок за період 2016 – 2021 склав 1,52, а обсяг експорту у 2021 році сягнув 34,71 млрд. дол. США. Другу позицію у довоєнному 2021 році посідала російська федерація, обсяг експорту якої склав 15,53 млрд. дол. США, а темп зростання експорту – 2,53. Третю позицію за обсягами експорту зернових у 2021 році посідала Канада, забезпечивши поставки на зовнішній ринки продукції на 14,15 млрд. дол. США.

Значні обсяги імпорту зернових, попри лідируючі позиції у їх експорті, має США – 13,37 млрд. дол. США, також важливим гравцем на світовому ринку з точки зору формування попиту виступає Японія – обсяг її імпорту склав 8,74 млрд. дол. США. Значними є обсяги імпорту зернових європейськими державами – Німеччиною, Нідерландами, Італією, Великою Британією, Іспанією. У географічній структурі імпорту зернових у світі не можна виділити явних лідерів, і частка решти країн (що не належать до 15-ти найбільших покупців) є достатньо високою.

Основним імпортером українських зернових у 2021 році був Китай (21,03% у 2021 році), значними є також обсяги поставок до Єгипту (211,63%) та Туреччини (7,04). Структура експорту до війни дещо відрізнялася від розглянутої нами вище структури поставок через зерновий коридор. За наявними даними, найбільші імпортери зернових у світі також були ключовими отримувачами зернових через коридор – основні поставки спрямовувалися Іспанії, Китаю, Нідерландів, Єгипту, Німеччини. Характерно те, що Туреччина, яка не входить до ТОП-15 імпортерів зернових у світі була другим за значимістю напрямом спрямування зернових через коридор. Фізичні обсяги експорту зернових України зменшилися з 37952 до 26274 тис. тонн. При цьому за досліджуваний період відбулося зменшення питомої ваги пшениці у

структурі експорту (з 44,61 до 35,94%) та ячменю (з 14,32% до 6,91%). Водночас істотно зросла частка кукурудзи.

ТПП України може долучитися до діяльності підприємства потенційного або реального експортера зернових на будь-якому етапі його діяльності з метою надання експертних послуг або виконання технічних функцій, необхідних для фіналізації угоди. Водночас наразі компанія практично не орієнтується на малі підприємства, у той час як великі компанії з набуттям навиків у сфері ЗЕД усе менше відчують потребу у відповідних сервісах. Це свідчить про доцільність поступової зміни фокусу ТПП України на малий бізнес, експортний потенціал якого є недооціненим.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ СПРІЯННЯ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЮ ПАЛАТОЮ УКРАЇНИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ

3.1. Обґрунтування заходів щодо стимулювання Торгово-промисловою палатою України експорту зернових

Україна сьогодні посідає досить стабільні позиції на світовому ринку зернових. Таким чином завданням ТПП України ми вважаємо з одного боку сприяння їх збереженню, а з іншого – створенню передумов для підвищення ефективності цього процесу як на рівні держави, так і на рівні самих підприємств.

Однією з характеристик ринку зернових України, про яку згадували вище, є домінування на ній міжнародних компаній, які виступають посередниками між зарубіжними споживачами та українськими сільськогосподарськими компаніями та приватними господарствами. З економічної точки зору така ситуація є достатньо логічною, оскільки для здійснення експорту потрібен відповідний організаційно-управлінський ресурс, якого малому бізнесу бракує. Водночас не усі малі та середні підприємства можуть знайти підприємства, готові на прийнятних умовах викупувати їх продукцію. Проблемою в Україні на нинішньому етапі є низька ефективність продажу зернових безпосередніх виробників посередникам за високої рентабельності діяльності останніх. Це обумовлює відсутність у малих аграрних компаній достатньої кількості ресурсів, необхідних для інвестування у подальший розвиток.

З огляду на зазначене, ТПП України може виступати посередником між приватним аграрним бізнесом та великими українськими експортерами, виступаючи при цьому також арбітром для забезпечення вигідних умов участі українських аграріїв у таких угодах. Маючи широку мережу партнерів ТПП України може проводити опитування стосовно пошуку експортерами зернових постачальників та з врахуванням інформації про світові ціни надавати учасникам рекомендації стосовно вартості придбання зернових для їх подальшого експорту.

Функцією ТПП України може також стати формування каталогу українських компаній, які вирощують зернові, проте не мають ресурсу для

самостійного здійснення експортних операцій. До переліку на безоплатній основі можуть бути внесені усі підприємства, які нададуть відповідні заявки. У каталозі, який буде розповсюджуватися серед аграрних холдингів уже на платній основі, міститимуться дані про усі аграрні підприємства, які бажають здійснювати поставки своєї продукції агрогігантам. В умовах війни така ініціатива набуває особливого значення, оскільки малий бізнес часто не має доступу до зернового коридору, і збут продукції посереднику може стати єдиним інструментом продажу врожаю зернових.

Також розвитку українського ринку зернових сприятиме формування, у тому числі під егідою ТПП України, асоціації малих та середніх підприємств, які вирощують зернові. Реалізації цієї ініціативи сприятиме забезпеченню комунікацій між підприємствами галузі, обміну досвідом, дослідженню практичних кейсів з практики учасників, які можуть бути корисними для інших компаній. На наш погляд, існування спільноти компаній, які працюють у певному напрямку, є надзвичайно важливим. В Україні існує безліч аграрних спілок, проте жодна з них не концентрується власне на малих підприємствах, які мають специфічні проблеми, що потребують вирішення. Водночас великий і малий бізнес стикається з різною проблематикою при здійсненні експортних операцій, таким чином ефективність взаємодії за умов залучення у неї підприємств з рівним потенціалом буде вищою.

З колегами підприємства можуть обговорити особливості укладання контрактів на експорт зернових, на які умови доцільно погоджуватися, а яких однозначно варто уникати. Формування професійного середовища може надати підприємствам, які наразі лише обмірковують можливість прямого або опосередкованого залучення у міжнародну торгівлю зерновими, розуміння процесу, що є передумовою прийняття обґрунтованого рішення.

Ще одним напрямком подальшої активізації експорту українських зернових у світі є популяризація українських підприємств як експортерів через різноманітні міжнародні заходи у онлайн та офлайн форматі. Мова йде у першу чергу про необхідність влаштування міжнародних конференцій та галузевих виставок, присвячених розвитку аграрного ринку, і зокрема ринку зернових, в

Україні. До участі і них доцільно запрошувати як українські компанії, які уже зарекомендували себе як надійних партнерів на світовому ринку зернових, так і ті підприємства, які лише планують самостійний вихід на зовнішній ринок. З іншого боку учасниками таких заходів мають бути іноземні підприємства, які є імпортерами зернових у світі. Окрім цього, за сприяння дипломатичних відомств та мережі Торгово-промислових палат доцільно також проводити зустрічі представників експортерів зернових України з потенційними партнерами з інших країн. Перевагою такого формату взаємодії є те, що він забезпечить прямий діалог між потенційними учасниками зовнішньоторговельних угод, і сторони у такому випадку матимуть можливість обговорити усі підводні камені угоди, що набуває особливого значення у поточних умовах. Особливо важливим зазначене є в умовах війни.

Наразі на привабливість продукції аграрної сфери, і зокрема зернових на зовнішніх ринках, впливає рівень екологічності відповідної продукції та її органічність. Таким чином саме на покращення зазначених параметрів повинні бути спрямовані дії як самих підприємств-виробників та експортерів, так і тих організацій, які створюють передумови для розвитку бізнесу у державі і, зокрема, Торгово-промислової палати.

Торгово-промислова палата не має можливості вплинути на якість чи органічність зернових, які пропонують українські компанії на зовнішні ринки. Проте вона може здійснити аналіз матеріалів, пов'язаних із зазначеною тематикою, систематизувати та узагальнити їх та надати у користування тим підприємствам, які мають потенціал для впровадження цього актуального тренду.

Усі окреслені нами заходи націлені на формування передумов для посилення експортного потенціалу підприємств, які здійснюють вирощування та експорт зернових, проте реальні заходи, які обумовляють розквіт ринку, повинні реалізувати самі його учасники. Відповідність якості товарів вимогам ринку залежать виключно від українських підприємств.

На наш погляд, Україна має значні можливості для подальшого посилення позицій на світовому ринку зернових і, зокрема, на його органічному

сегменті. Війна, на наш погляд, стала каталізатором прагнень розвиватися, надала усвідомлення необхідності зміцнення позицій у всіх сферах, де це можливо.

Ще одним важливим напрямком, у якому може здійснюватися діяльність ТПП України щодо сприяння розвитку експорту зернових України є представництво інтересів виробників та експортерів у діалозі з органами державної влади зокрема за умови укладення міжнародних угод або реалізації ініціатив у рамках членства у міжнародних організаціях. На нашу думку, активне залучення підприємницького сектору для формування позиції України у міжнародних переговорах могло б істотно підвищити ефективність зазначеного процесу.

Як зазначалося у попередньому параграфі, на наш погляд Україна недостатньо ефективно використовує можливості міжнародної економічної дипломатії, зокрема у контексті відсутності можливостей залучення бізнесу до переговорів з міжнародними партнерами. У той самий час саме на створення оптимальних умов для міжнародного бізнесу України і має бути спрямована діяльність у сфері зовнішніх зносин. З огляду на це, важливим напрямком сприяння розвитку експорту зернових вважаємо реформування системи залучення бізнесу до прийняття рішень у сфері зовнішньоторговельної політики.

Не розглядаючи період війни, який суттєво змінив пріоритети державної політики, відзначимо, що Україна як учасник міжнародних торговельних відносин і як член значної кількості міжнародних організацій отримує численну кількість документів, які потребують ретельного опрацювання на предмет врахування при формуванні позиції України. Зазвичай у процес опрацювання таких запитів залучені лише державні органи, які мають достатньо віддалене розуміння проблем, з якими стикається бізнес.

Державні органи не мають інституційної спроможності залучати до опрацювання документів представників бізнесу, оскільки опрацювання документів великою кількістю підприємств не дозволить оперативно вирішувати проблемні питання, а також істотно збільшить навантаження на

інституцію. У такому випадку доцільним є залучення до процесу Торгово-промислової палати, яка, опрацювавши відповідні пропозиції чи запити міжнародних партнерів, чітко визначатиме, хто з клієнтів цієї організації зацікавлений у його розгляді, проводитиме саме з цими підприємствами консультації та формуватиме пропозиції, які будуть віддзеркалювати інтереси бізнес-структур.

Аналогічний механізм може працювати і у іншому напрямку – за наявності у бізнесу занепокоєнь, які стосуються певного аспекту торгівлі зерновими, ці підприємства зможуть звернутися до ТПП України з тим, щоб відповідне питання було порушене перед тим органом державної влади, який відповідає а його вирішення.

Ми бачимо кілька переваг у реалізації цієї пропозиції: до опрацювання запитів будуть залучатися лише зацікавлені у певній проблематиці суб'єкти, що зменшить навантаження на органи державної влади та покращить якість наданих пропозицій; позиція України, а також її міжнародні ініціативи будуть не абстрактними, а відповідатимуть реальним потребам бізнесу. Окрім цього, зважаючи на те, що членство у ТПП України є платним, буде «тримати на контролі» усі питання, порушені її членами, сприяючи пришвидшенню їх вирішенню на міжнародному рівні.

Наразі економіки України функціонує переважно за рахунок міжнародної допомоги, проте після закінчення війни актуальним стане питання її відновлення та розбудови. Попри складнощі, пов'язані з цим процесом, Україна отримає унікальний шанс змінити структуру свого господарства, забезпечивши умови для розвитку найбільш перспективних з огляду на світові тенденції галузей. У той самий час уже сьогодні необхідно чітко розуміти, які сфери з огляду на наявний потенціал та світовий попиту будуть найбільш привабливими, яким чином держава зможе захищати свої підприємства на відповідних ринках товарів та послуг, якою може бути реакція держав-партнерів на ті чи інші дії.

Для того, щоб підприємства-експортери зернових уже зараз могли формувати політики, спрямовані на посилення своєї конкурентоздатності, ТПП

України може реалізувати постійний моніторинг світових тенденцій, а також у співпраці з органами державної влади працювати над формуванням державних політик, ключові меседжі якої будуть доступними також членам цієї організації.

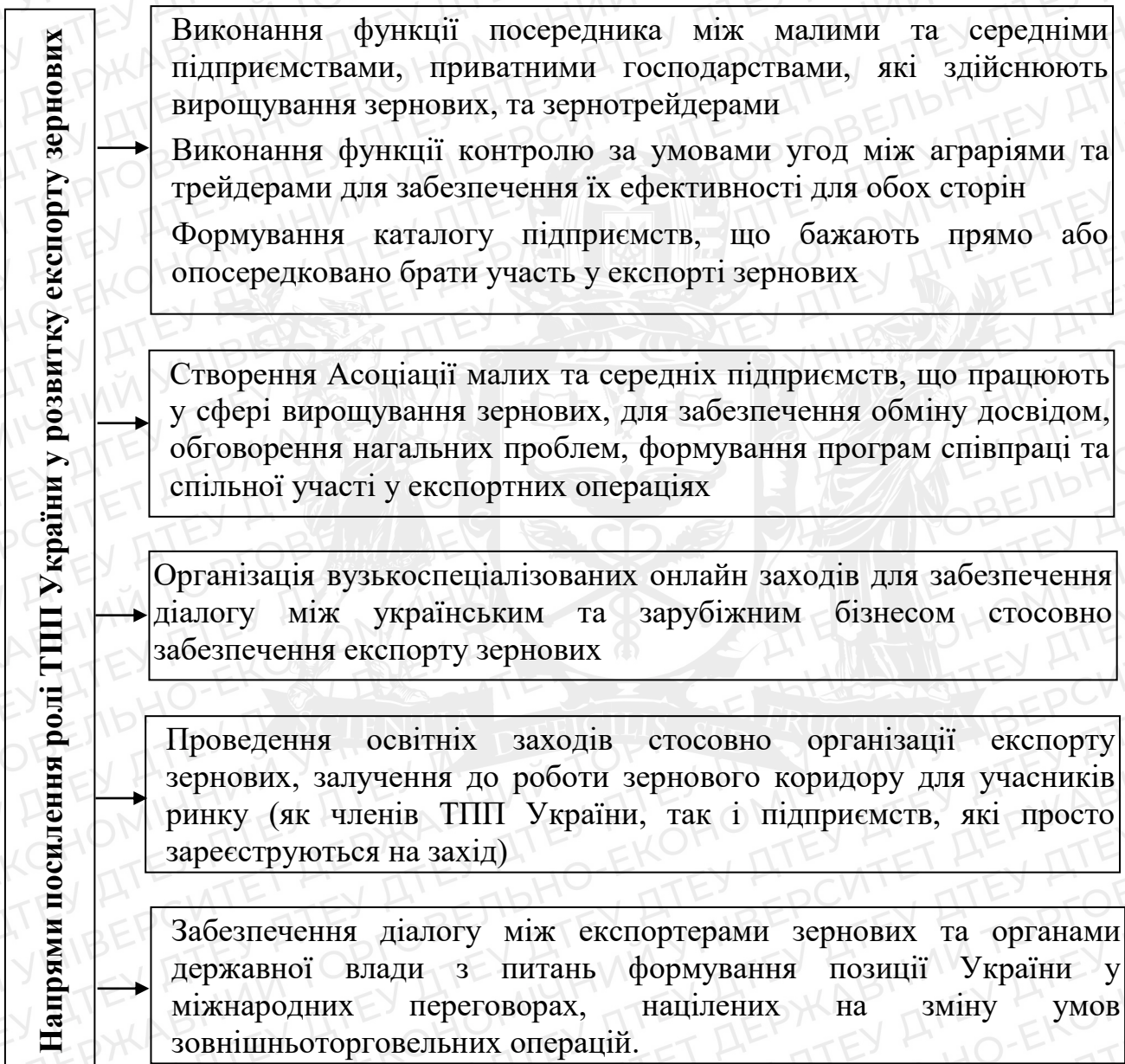

Рис. 3.1. Напрями посилення ролі ТПП України у розвитку експорту зернових України

Джерело: складено автором

Таким чином, до заходів, які сприятимуть посиленню позицій України на світовому ринку зернових за рахунок збільшення експорту, належать:

- виконання функції посередника між малими та середніми підприємствами, приватними господарствами, які здійснюють вирощування зернових, та

зернотрейдерами, за одночасного контролю за умовами угод між аграріями та трейдерами для забезпечення їх ефективності для обох сторін;

- формування каталогу підприємств, що бажають прямо або опосередковано брати участь у експорті зернових;
- створення Асоціації малих та середніх підприємств, що працюють у сфері вирощування зернових, для забезпечення обміну досвідом, обговорення нагальних проблем, формування програм співпраці та спільної участі у експортних операціях;
- організація вузькоспеціалізованих онлайн заходів для забезпечення діалогу між українським та зарубіжним бізнесом стосовно забезпечення експорту зернових;
- проведення освітніх заходів стосовно організації експорту зернових, залучення до роботи зернового коридору для учасників ринку (як членів ТПП України, так і підприємств, які просто зареєструються на захід);
- забезпечення діалогу між експортерами зернових та органами державної влади з питань формування позиції України у міжнародних переговорах, націлених на зміну умов зовнішньоторговельних операцій.

На нашу думку, впровадження усіх наданих пропозицій сприятиме посилення позицій України на світовому ринку зернових, а також на підвищення ефективності діяльності українських компаній, які працюють у відповідній сфері.

3.2. Прогнозна оцінка результативності запропонованих заходів

Розвиток будь-якого ринку – тривалий процес, і навіть за умови реалізації у короткостроковій перспективі комплексу заходів, націлених на покращення бізнес середовища, очікувати на те, що такі дії дадуть негайний результат, не доводиться. Це пов'язано з низкою факторів, і, у першу чергу тим, що розвиток ринку визначається сукупністю дій його суб'єктів, і вони самі можуть бути неготовими до впровадження тих підходів, яких від них вимагає ринок. Усе зазначене дозволяє зробити висновок про те, що прогнозувати результати впровадження наданих нами пропозицій досить складно, втім за кожним із заходів можна визначити очікувані результати у контексті їх впливу на експорт зернових підприємствами України.

Наша перша пропозиція полягала у покладанні на ТПП України функції посередника між малим та середнім бізнесом, неспроможність самостійно здійснювати експорт, та трейдерами, дозволить усім зацікавленим сторонам істотно покращити результати своєї діяльності. Наслідком реалізації цієї рекомендації стане формування орієнтирів для розвитку галузі, оскільки на нинішньому етапі переважна частина малих підприємств здійснює діяльність здебільшого інтуїтивно, втрачаючи можливість на підвищення ефективності своїх господарських операцій через недостатню обізнаність про тенденції ринку. Окрім цього, очікуємо, що впровадження наданої нами рекомендації призведе до збільшення кількості міжнародних угод, оскільки однією з проблем, що гальмує збільшення обсягів експорту України, є відсутність можливостей для нарощування сировинної бази.

Українські компанії-суб'єкти малого та середнього бізнесу досить часто не мають фінансових можливостей на участь у міжнародних виставках, які є основним місцем для налагодження бізнес-контактів. Рекламна діяльність у цілому вимагає значних витрат, фінансувати які український бізнес не може. За умов формування реєстру компаній, які хотіли б прямо або опосередковано брати участь у експортних операціях, вірогідність збільшення обсягів експортних операцій істотно зростає.

Ще однією пропозицією, яка була нами сформована, є організація міжнародних заходів, під час яких українські постачальники зернових та їх потенційні партнери матимуть можливість познайомитися, обговорити можливості укладення угод, обмінятися контактами і, можливо, підписати договори. Вважаємо, що проведення зустрічей продавців та покупців сприятиме збільшенню кількості міжнародних угод, а також дасть українським компаніям відповіді на питання стосовно того, у яких напрямках їм необхідно розвиватися.

Пропозиція стосовно проведення двосторонніх міжнародних заходів, у яких братимуть участь українські представники бізнес-спільноти та потенційні іноземні партнери має аналогічну мету: з одного боку, це дослідження обома сторонами сумісності існуючих попиту та пропозиції, а з іншого – демонстрація підтримки державою розвитку галузі.

Ще одним важливим заходом вважаємо формування асоціації малих та середніх підприємств, що працюють у сфері вирощування зернових. Можливо, це найважливіший крок серед усіх, які були нами обгрунтовані, оскільки створення подібного об'єднання дозволить істотно підвищити якість бізнес-процесів у галузі.

Галузева асоціація підприємств – це платформа для обміну досвідом, і кожна організація, яка буде її учасником, отримає можливість навчатися на досвіді партнерів, покращуючи параметри своєї діяльності. Це можливість звернутися до колег по допомогу, якщо ситуація вимагає мозкового штурму або існує потреба у додатковій робочій силі. Окрім цього, створення подібної асоціації сприятиме також захисту інтересів підприємств у діалозі з органами державної влади.

Створення асоціації матиме виконуватиме також іміджеву функцію: зазвичай подібні угруповання виникають за умови достатньо розвинутого ринку певних товарів чи послуг, що є сигналом для зарубіжних підприємств про те, що на цьому сегменті ринку можна шукати партнерів. Таким чином, у випадку об'єднання малих українських виробників в Асоціацію вірогідність здійснення прямого експорту зернових істотно зростає.

Якщо говорити про економічні наслідки реалізації наданих нами пропозицій, то наші прогнози також достатньо оптимістичні. Значних видатків впровадження зазначених заходів не вимагатиме, оскільки усі вони можуть реалізуватися у межах існуючої структури та бюджету ТПП України. Позитивні ефекти від реалізації наданих пропозицій отримає також ТПП України: розвиваючись у новому напрямку, підприємство отримає додаткові доходи. Окрім цього відбудеться також посилення позицій цієї установи у національному бізнес-просторі, що є одним з її стратегічних завдань.

Впровадження наданих нами рекомендацій матиме також позитивний вплив на суспільство, оскільки вона сприятиме розвитку сільських територій, де зазвичай розміщені малі та середні аграрні підприємства. Реалізації ініціативи зі створенням Асоціації малих аграрних підприємств у свою чергу сприятиме професійному та особистісному розвитку її членів, що також є позитивним ефектом соціального характеру. Узагальнення наслідків впровадження наданих пропозицій представлено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Наслідки впровадження наданих рекомендацій щодо посилення діяльності ТПП України у сфері стимулювання експорт зернових

Пропозиція	Експортери та виробники зернових	Держава	Суспільство	ТПП України
Виконання функції посередника між малими та середніми підприємствами, приватними господарствами, які здійснюють вирощування зернових, та зернотрейдерами	Для великих компаній: отримання доступу до нових джерел отримання продукції, що сприятиме зростанню експорту Для виробників: отримання можливостей збуту продукції	Посилення позицій держави на світовому ринку зернових	Покращення фінансових результатів малих підприємств, що веде до покращення добробуту жителів сільської місцевості, де зазвичай розміщуються відповідні підприємства.	Розширення переліку клієнтів за рахунок залучення малих та середніх підприємств
Створення Асоціації малих та середніх підприємств, що працюють у сфері вирощування зернових	Для великих компаній: можливість адресної комунікації з асоціацією, яка надалі поширюватиме запит серед учасників, що скоротить витрати часу на пошук партнерів Для малих компаній: посилення позицій на ринку за рахунок кооперації; обмін досвідом	Розвиток сфери вирощування зернових за рахунок обміну досвідом та спільного вирішення найбільш проблемних питань	Покращення добробуту жителів сільської місцевості, де зазвичай розміщуються відповідні підприємства.	Розширення напрямків діяльності установи, посилення її авторитету на ринку

Організація вузькоспеціалізованих онлайн заходів для забезпечення діалогу між українським та зарубіжним бізнесом стосовно забезпечення експорту зернових	Диверсифікація можливостей для пошуку нових ринків збуту		Покращення фінансових результатів малих підприємств, що веде до покращення добробуту жителів сільської місцевості, де зазвичай розміщуються відповідні підприємства
Проведення освітніх заходів стосовно організації експорту зернових, залучення до роботи зернового коридору для учасників ринку	Отримання додаткового джерела інформації. Для великих підприємств: можливості поділитися досвідом з менш успішними компаніями (у контексті формування іміджу чи реалізації соціальних ініціатив)	Зменшення рівня порушень при здійсненні експорту зернових, розуміння учасниками ринку процесів, що відбуваються на ринку	
Забезпечення діалогу між експортерами зернових та органами державної влади з питань формування позиції України у міжнародних переговорах, націлених на зміну умов зовнішньоторговельних операцій.	Забезпечення можливості пролобіювати інтереси на міжнародному ринку, покращити умови здійснення експорту зернових	Підвищенні рівня відповідності позиції України на міжнародних переговорах реальним інтересам бізнесу	

Джерело: складено автором

Виконання функції посередника між малими та середніми підприємствами, приватними господарствами, які здійснюють вирощування зернових, та зернотрейдерами великим компаніям дозволить отримання доступу до нових джерел отримання продукції, що сприятиме зростанню експорту, а виробникам - отримати можливості збуту продукції. Окрім цього, реалізація цієї пропозиції сприятиме посиленню позицій держави на світовому ринку зернови, а також дозволить забезпечити покращення фінансових результатів малих підприємств, що призведе до покращення добробуту жителів сільської місцевості, де зазвичай розміщуються відповідні підприємства. ТПП України реалізація цієї пропозиції дозволить розширити перелік клієнтів за рахунок залучення малих та середніх підприємств.

Створення Асоціації малих та середніх підприємств, що працюють у сфері вирощування зернових, для великих компаній створить можливість адресної комунікації з асоціацією, яка надалі поширюватиме запит серед учасників, що скоротить витрати часу на пошук партнерів. Для малих компаній реалізація цієї ініціативи забезпечить посилення позицій на ринку за рахунок кооперації, а

також платформу для обміну досвідом. Перевагою цієї пропозиції для держави стане розвиток сфери вирощування зернових за рахунок обміну досвідом та спільного вирішення підприємствами-учасниками найбільш проблемних питань.

Організація вузькоспеціалізованих онлайн заходів для забезпечення діалогу між українським та зарубіжним бізнесом стосовно забезпечення експорту зернових сприятиме диверсифікації можливостей для пошуку нових ринків збуту експортної продукції.

Проведення освітніх заходів стосовно організації експорту зернових, залучення до роботи зернового коридору для учасників ринку для бізнесу стане додатковим джерелом інформації про ринок. Окремим великим підприємствам ця ініціатива дасть можливість поділитися досвідом з менш успішними компаніями у контексті формування іміджу чи реалізації соціальних ініціатив. Переваги від реалізації цієї ініціативи отримає також держава: зменшення рівня порушень при здійсненні експорту зернових, розуміння учасниками ринку процесів, що відбуваються на ринку.

Забезпечення діалогу між експортерами зернових та органами державної влади з питань формування позиції України у міжнародних переговорах, націлених на зміну умов зовнішньоторговельних операцій для бізнесу відкриє можливість для лобювання інтересів на міжнародному ринку та покращення умов здійснення експорту зернових. Це також дозволить підвищити рівень відповідності позиції України на міжнародних переговорах реальним інтересам бізнесу.

Усі надані нами пропозиції сприятимуть зростанню обсягів експорту зернових з України, а це у кінцевому результаті призведе до формування низки сприятливих соціальних та економічних ефектів. З огляду на війну, як реалізація наданих нами пропозицій, так і ефект від їх впровадження може розтягнутися у часі, водночас за координації зусиль усіх зацікавлених сторін результати їх впровадження будуть мати значний вплив на економіку України.

Здійснені нами розрахунки також засвідчили доцільність впровадження наданих пропозицій (табл. 3.2).

Прогнозні фінансові результати ТПП України у 2023 – 2025 рр., тис. грн.

Показник	2021	2022	Прогноз без реалізації пропозицій			Прогноз за реалізації пропозицій		
			2023	2024	2025	2023	2024	2025
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	35150	32194	29487	27008	24737	33026	31329	30921
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	17041	14144	11740	9744	8087	13031	10621	8492
Валовий прибуток	18109	18050	17748	17264	16650	19995	20709	22430
Інші операційні доходи	39001	61622	97362	153832	243055	97362	153832	243055
Адміністративні витрати	39002	41606	44385	47349	50511	44385	47349	50511
Витрати на збут	0	0	0	0	0	1000	700	500
Інші операційні витрати	35390	54150	82856	126779	193985	82856	126779	193985
Фінансовий результат від операційної діяльності	-17282	-16085	-12131	-3031	15209	-10884	-287	20489
Інші фінансові доходи	2362	3344	4318	4285	4253	4318	4285	4253
Інші доходи	67528	70229	73038	75960	78998	73038	75960	78998
Інші витрати	49458	59350	71220	77561	100021	71220	77561	100021
Фінансовий результат до оподаткування	3150	-1861	-5994	-347	-1561	-4747	2398	3719
Витрати (дохід) з податку на прибуток	721	0	0	0	0	0	432	669
Чистий фінансовий результат	2429	-1861	-5994	-347	-1561	-4747	1966	3050

Джерело: розрахунки автора

Сформовані нами рекомендації були розроблені, виходячи з поточних умов міжнародного ринку, водночас зважаючи на високу невизначеність подальших перспектив України в умовах триваючої війни цей перелік може потребувати адаптації.

На сьогодні Торгово-промислова палата України є універсальною інституцією, діяльність якої націлена на розвиток підприємництва і, зокрема, підвищення ефективності міжнародної економічної діяльності. Основними завданнями ТПП України є сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, експорту товарів та послуг, надання практичної допомоги підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, освоєння нових форм співробітництва; організація взаємодії між суб'єктами підприємницької діяльності, координація їх взаємодії з державою та між собою; надання довідково-інформаційних послуг, основних відомостей, що не є комерційною таємницею, про діяльність вітчизняних та зарубіжних підприємств. За умови подальшої реалізації усіх окреслених функцій у контексті сприяння експорту зернових можна очікувати на істотне підвищення ефективності цього процесу.

Висновки до розділу 3

До заходів, які сприятимуть посиленню позицій України на світовому ринку зернових за рахунок збільшення експорту, належать: виконання функції посередника між малими та середніми підприємствами, приватними господарствами, які здійснюють вирощування зернових, та зернотрейдерами, за одночасного контролю за умовами угод між аграріями та трейдерами для забезпечення їх ефективності для обох сторін; формування каталогу підприємств, що бажають прямо або опосередковано брати участь у експорті зернових; створення Асоціації малих та середніх підприємств, що працюють у сфері вирощування зернових, для забезпечення обміну досвідом, обговорення нагальних проблем, формування програм співпраці та спільної участі у експортних операціях; організація вузькоспеціалізованих онлайн заходів для забезпечення діалогу між українським та зарубіжним бізнесом стосовно забезпечення експорту зернових; проведення освітніх заходів стосовно організації експорту зернових, залучення до роботи зернового коридору для учасників ринку (як членів ТПП України, так і підприємств, які просто зареєструються на захід); забезпечення діалогу між експортерами зернових та органами державної влади з питань формування позиції України у міжнародних переговорах, націлених на зміну умов зовнішньоторговельних операцій.

Виконання функції посередника між малими та середніми підприємствами, приватними господарствами, які здійснюють вирощування зернових, та зернотрейдерами великим компаніям дозволить отримання доступу до нових джерел отримання продукції, що сприятиме зростанню експорту, а виробникам - отримати можливості збуту продукції.

Створення Асоціації малих та середніх підприємств, що працюють у сфері вирощування зернових, для великих компаній створить можливість адресної комунікації з асоціацією, яка надалі поширюватиме запит серед учасників, що скоротить витрати часу на пошук партнерів. Для малих компаній реалізація цієї ініціативи забезпечить посилення позицій на ринку за рахунок кооперації, а також платформу для обміну досвідом. Перевагою цієї пропозиції для держави стане розвиток сфери вирощування зернових за рахунок обміну

досвідом та спільного вирішення підприємствами-учасниками найбільш проблемних питань.

Організація вузькоспеціалізованих онлайн заходів для забезпечення діалогу між українським та зарубіжним бізнесом стосовно забезпечення експорту зернових сприятиме диверсифікації можливостей для пошуку нових ринків збуту експортної продукції.

Проведення освітніх заходів стосовно організації експорту зернових, залучення до роботи зернового коридору для учасників ринку для бізнесу стане додатковим джерелом інформації про ринок. Окремим великим підприємствам ця ініціатива дасть можливість поділитися досвідом з менш успішними компаніями у контексті формування іміджу чи реалізації соціальних ініціатив.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Торгово-промислова палата України (ТПП України) - недержавна неприбуткова самоврядна організація, яка на добровільних засадах об'єднує юридичних осіб та громадян України, зареєстрованих як підприємці, а також їх об'єднання. Метою ТПП України є розвинений і конкурентоспроможний на світових ринках український бізнес.

За період з 2019 до 2021 рр. відбулося зменшення обсягів чистого доходу підприємства від надання послуг з 41,9 до 35,15 млн. грн., тобто на 16%. Водночас за виключенням 2021 року діяльність ТПП України була збитковою, а у 2021 році було отримано 2,43 млн. грн. чистого прибутку.

Вартість майна ТПП Україна за 3 досліджувані роки збільшилася у 2,56 рази зі 133,69 млн. грн. до 342,01 млн. грн. Власний капітал ТПП України збільшився за 3 роки у 2,69 рази з 97,23 до 261,91 млн. грн. Усі розраховані нами показники ліквідності та платоспроможності були вищими за рекомендовані значення. Загалом, фінансовий стан ТПП України є стабільним. Водночас ключовою проблемою організації є невисока рентабельність (а протягом попередніх років – збитковість операцій).

ТПП України надає практичну допомогу підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, сприяють розвитку експорту українських товарів та послуг, для чого надають своїм членам широкий спектр професійних послуг, в тому числі консультаційних з питань зовнішньої торгівлі та оцінки ринків, проводять незалежну експертизу товарів, здійснюють оцінку рухомого і нерухомого майна, нематеріальних активів, надають послуги з штрихового кодування товарів, патентно-ліцензійні послуги, оформляють документацію з метою забезпечення захисту прав на інтелектуальну власність та ін. Попит на окремі послуги підприємства визначається ситуацією в Україні та у середовищі міжнародного бізнесу. Водночас з огляду на постійне зростання кваліфікації кадрів, набуття ними практичного досвіду, щорічне збільшення частки працівників, які вільно володіють іноземними мовами і можуть без допомоги

посередника вести міжнародні перемовини, попит на послуги ТПП України зменшується.

Ключовими тенденціями світового ринку зернових, пов'язаних з війною в Україні, стали обмеження пропозиції та зростання світових цін. Основні 15 експортерів забезпечують понад 70% усіх світових поставок. Найбільші обсяги експорту зернових за останні роки мали США – темп зростання вартості поставок за період 2016 – 2021 склав 1,52, а обсяг експорту у 2021 році сягнув 34,71 млрд. дол. США. Другу позицію у довоєнному 2021 році посідала російська федерація, обсяг експорту якої склав 15,53 млрд. дол. США, а темп зростання експорту – 2,53. Третю позицію за обсягами експорту зернових у 2021 році посідала Канада, забезпечивши поставки на зовнішній ринки продукції на 14,15 млрд. дол. США.

Значні обсяги імпорту зернових, попри лідируючі позиції у їх експорті, має США – 13,37 млрд. дол. США, також важливим гравцем на світовому ринку з точки зору формування попиту виступає Японія – обсяг її імпорту склав 8,74 млрд. дол. США. Значними є обсяги імпорту зернових європейськими державами – Німеччиною, Нідерландами, Італією, Великою Британією, Іспанією. У географічній структурі імпорту зернових у світі не можна виділити явних лідерів, і частка решти країн (що не належать до 15-ти найбільших покупців) є достатньо високою.

Основним імпортером українських зернових у 2021 році був Китай (21,03% у 2021 році), значними є також обсяги поставок до Єгипту (211,63%) та Туреччини (7,04). Структура експорту до війни дещо відрізнялася від розглянутої нами вище структури поставок через зерновий коридор. За наявними даними, найбільші імпортери зернових у світі також були ключовими отримувачами зернових через коридор – основні поставки спрямовувалися Іспанії, Китаю, Нідерландів, Єгипту, Німеччини. Характерно те, що Туреччина, яка не входить до ТОП-15 імпортерів зернових у світі була другим за значимістю напрямом спрямування зернових через коридор. Фізичні обсяги експорту зернових України зменшилися з 37952 до 26274 тис. тонн. При цьому за досліджуваний період відбулося зменшення питомої ваги пшениці у

структурі експорту (з 44,61 до 35,94%) та ячменю (з 14,32% до 6,91%). Водночас істотно зросла частка кукурудзи.

ТПП України може долучитися до діяльності підприємства потенційного або реального експортера зернових на будь-якому етапі його діяльності з метою надання експертних послуг або виконання технічних функцій, необхідних для фіналізації угоди. Водночас наразі компанія практично не орієнтується на малі підприємства, у той час як великі компанії з набуттям навиків у сфері ЗЕД усе менше відчують потребу у відповідних сервісах. Це свідчить про доцільність поступової зміни фокусу ТПП України на малий бізнес, експортний потенціал якого є недооціненим.

До заходів, які сприятимуть посиленню позицій України на світовому ринку зернових за рахунок збільшення експорту, належать: виконання функції посередника між малими та середніми підприємствами, приватними господарствами, які здійснюють вирощування зернових, та зернотрейдерами, за одночасного контролю за умовами угод між аграріями та трейдерами для забезпечення їх ефективності для обох сторін; формування каталогу підприємств, що бажають прямо або опосередковано брати участь у експорті зернових; створення Асоціації малих та середніх підприємств, що працюють у сфері вирощування зернових, для забезпечення обміну досвідом, обговорення нагальних проблем, формування програм співпраці та спільної участі у експортних операціях; організація вузькоспеціалізованих онлайн заходів для забезпечення діалогу між українським та зарубіжним бізнесом стосовно забезпечення експорту зернових; проведення освітніх заходів стосовно організації експорту зернових, залучення до роботи зернового коридору для учасників ринку (як членів ТПП України, так і підприємств, які просто зареєструються на захід); забезпечення діалогу між експортерами зернових та органами державної влади з питань формування позиції України у міжнародних переговорах, націлених на зміну умов зовнішньоторговельних операцій.

Виконання функції посередника між малими та середніми підприємствами, приватними господарствами, які здійснюють вирощування зернових, та зернотрейдерами великим компаніям дозволить отримання

доступу до нових джерел отримання продукції, що сприятиме зростанню експорту, а виробникам - отримати можливості збуту продукції.

Створення Асоціації малих та середніх підприємств, що працюють у сфері вирощування зернових, для великих компаній створить можливість адресної комунікації з асоціацією, яка надалі поширюватиме запит серед учасників, що скоротить витрати часу на пошук партнерів. Для малих компаній реалізація цієї ініціативи забезпечить посилення позицій на ринку за рахунок кооперації, а також платформу для обміну досвідом. Перевагою цієї пропозиції для держави стане розвиток сфери вирощування зернових за рахунок обміну досвідом та спільного вирішення підприємствами-учасниками найбільш проблемних питань.

Організація вузькоспеціалізованих онлайн заходів для забезпечення діалогу між українським та зарубіжним бізнесом стосовно забезпечення експорту зернових сприятиме диверсифікації можливостей для пошуку нових ринків збуту експортної продукції.

Проведення освітніх заходів стосовно організації експорту зернових, залучення до роботи зернового коридору для учасників ринку для бізнесу стане додатковим джерелом інформації про ринок. Окремим великим підприємствам ця ініціатива дасть можливість поділитися досвідом з менш успішними компаніями у контексті формування іміджу чи реалізації соціальних ініціатив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт Торгово-промислової палати України. Режим доступу: <https://ucci.org.ua/>
2. FAO Cereal Supply and Demand Brief. Режим доступу: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>
3. FAO Food Price Index. Режим доступу: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>
4. Merchandise trade matrix in thousands United States dollars, annual, 2016-2021. Режим доступу: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=217476>
5. ITC Trade Map. Режим доступу: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c%7c%7c10%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1
6. Black Sea Grain Initiative Joint Coordination Centre. Режим доступу: <https://www.un.org/en/black-sea-grain-initiative/vessel-movements>
7. Експорт з України зернових, зернобобових та борошна. Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/investoram/monitoring-stanu-apk/eksport-z-ukrayini-zernovih-zernobobovih-ta-boroshna>
8. Зерно на експорт: вимоги та стандарти. Режим доступу: <https://www.cherk-consumer.gov.ua/novyny/3734-zerno-na-eksport-vymohy-standarty>
9. Скрипчук П. М. Експорт зернових з України в умовах глобалізації: геоуправління, стандартизація, механізми забезпечення якості сільськогосподарських земель [Електронний ресурс] / П. М. Скрипчук, А. С. Щербакова, О. Ю. Судук, В. П. Скрипчук // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2019. - Вип. 3. - С. 132-147. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuygp_ekon_2019_3_14

10. АПК Інформ. Світовий ринок зернових культур в 2021/22 МР: в очікуванні високої конкуренції. Режим доступу: <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/opinion/1520730>
11. Артеменко І. А. Експорт зерна в новітній господарській стратегії України [Електронний ресурс] / І. А. Артеменко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. - 2017. - № 2. - С. 18-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2017_2_4
12. Бабан Т. О. Конкурентні переваги українського зерна при формуванні експортного потенціалу [Електронний ресурс] / Т. О. Бабан // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2018. - Вип. 191. - С. 131-141. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2018_191_15
13. Бабан Т. О. Особливості експорту зерна ячменю в Україні [Електронний ресурс] / Т. О. Бабан // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2017. - Вип. 185. - С. 61-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_185_10
14. Бондаренко О. В. Щодо формування стратегії управління експортними ризиками в агробізнесі / О. В. Бондаренко // Вчені записки Харківського гуманітарного університету "Народна українська академія". - 2021. - Т. 27. - С. 200-210. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/download/613/598>
15. Будзяк В. Зерновий експорт України [Електронний ресурс] / В. Будзяк, О. Будзяк // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2020. - № 4. - С. 90–102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2020_4_8
16. Буряк Р. І. Аналіз наукових підходів до обґрунтування сутності експортного потенціалу підприємств зернової галузі [Електронний ресурс] / Р. І. Буряк, І. Ю. Чернявський // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2017. - Т. 22, Вип. 10. - С. 76-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2017_22_10_18

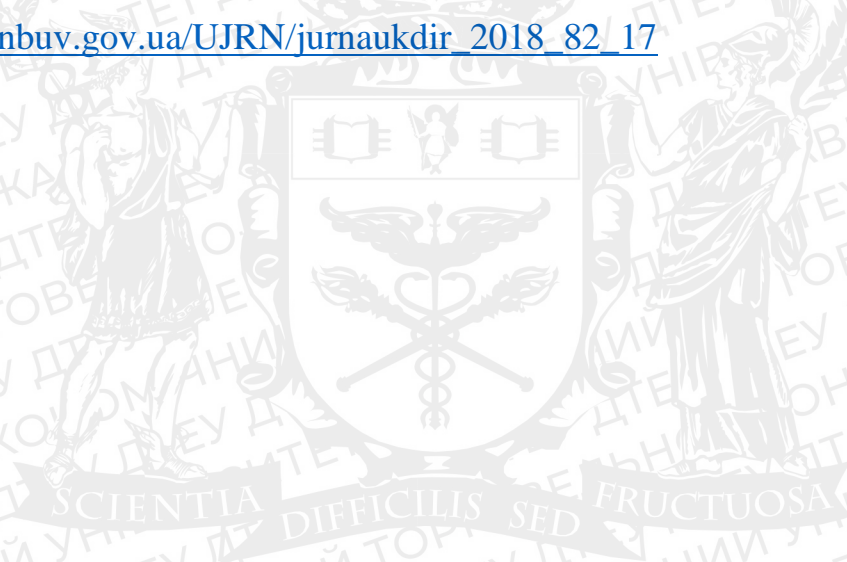
17. Вакуленко О. О. Управління виробництвом як фактор підвищення економічної ефективності експорту зерна підприємством [Електронний ресурс] / О. О. Вакуленко, О. М. Файчук, О. В. Файчук // Молодий вчений. - 2019. - № 8(2). - С. 300-303. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_8\(2\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_8(2)_35)
18. Васильковська К. В. Аналіз експортного потенціалу зернових в Україні [Електронний ресурс] / К. В. Васильковська, В. О. Малаховська // Центральноукраїнський науковий вісник . Економічні науки. - 2019. - Вип. 3. - С. 313-320. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2019_3_33
19. Голомша Н. Є. Мінімізація експортних витрат як напрям підвищення конкурентоспроможності українського зерна [Електронний ресурс] / Н. Є. Голомша, О. Я. Дзядичевич, Т. А. Липницька // Молодий вчений. - 2017. - № 9. - С. 506-510. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_9_115
20. Дорофеев О. В. Напрями нарощення експортного потенціалу підприємств зернової галузі України [Електронний ресурс] / О. В. Дорофеев // Український журнал прикладної економіки. - 2020. - Т. 5, № 2. - С. 197-205. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2020_5_2_26
21. Євтушенко В. В. Експорт та імпорт зернових культур в умовах сьогодення [Електронний ресурс] / В. В. Євтушенко // Товарознавчий вісник. - 2021. - Вип. 14. - С. 26-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvis_2021_14_5
22. Єгоращенко І. В. Вирощування і експорт зернових в Україні: особливості логістики [Електронний ресурс] / І. В. Єгоращенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2017. - Вип. 25(2). - С. 92-96. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_25\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_25(2)_21)
23. Згурська О. М. Сучасний стан та стратегічні можливості підприємств агропродовольчого комплексу України / О. М. Згурська, Т. В. Сьомкіна. //

- Ефективна економіка. - 2020. - № 12. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_5
24. Зрайло І. І. Особливості структуризації експортного потенціалу зернопродуктового підкомплексу АПК [Електронний ресурс] / І. І. Зрайло // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2019. - Вип. 4. - С. 129-135. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2019_4_26
25. Крилова І. Г. Експортні можливості України в зерновиробництві [Електронний ресурс] / І. Г. Крилова, Ю. І. Гураль // *Modern economics*. - 2018. - № 12. - С. 120-125. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_12_20
26. Органічний ринок в Україні. URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2020/02/UAOrganic_fact_sheet_2020-UA-1.pdf
27. Рахман М. С. Аналіз стану та перспектив експортно-імпортних операцій зернових і зернобобових культур в Україні [Електронний ресурс] / М. С. Рахман, Н. М. Бабенко // *Бізнес Інформ*. - 2020. - № 8. - С. 134-139. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_8_18
28. Соловей М. С. Експорт зерна: стан, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / М. С. Соловей // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2019. - Вип. 2. - С. 43-48. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2019_2_9
29. Україна скоротила експорт пшениці на 45% - профільна асоціація. Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/agro/ukrajina-skorotila-eksport-pshenici-na-45-profilna-asociaciya-12120432.html>
30. Чернявський І. Ю. Прогнозування експортного потенціалу підприємств зернової галузі України з урахуванням рівня розвитку вітчизняної селекції [Електронний ресурс] / І. Ю. Чернявський // *Український журнал прикладної економіки*. - 2019. - Т. 4, № 4. - С. 199-208. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2019_4_4_25
31. Шаповаленко О. І. Визначення показників якості зернової сировини та перспективи її експорту в інші країни [Електронний ресурс] / О. І.

Шаповаленко, О. О. Євтушенко, А. О. Петренко, О. М. Шатківська // Наукові праці Національного університету харчових технологій. - 2018. - Т. 24, № 1. - С. 220-226. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2018_24_1_28

32. Як працює "зерновий коридор" — дані від Мінінфраструктури України. Режим доступу: <https://kanal-dom.tv/yak-praczuuye-zernovyj-korydor-dani-vid-mininfrastruktury-ukrayiny-video/>

33. Якубович І. І. Юридичні дефекти правового регулювання експорту зерна з України [Електронний ресурс] / І. І. Якубович // Держава і право. Серія : Юридичні науки. - 2018. - Вип. 82. - С. 190-201. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jurnaukdir_2018_82_17

ДОДАТКИ

Додаток А

ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня
2021 року
(в тисячах українських гривень, якщо інше не зазначено)

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021р.

Середня кількість працівників¹ 123
 Одиниці виміру: тис.грн. без десяткових знаків
 Адреса, телефон: 01601 м.Київ, вул.Велика Житомирська, буд. 33; тел. (044) 2792289
 Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці:
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку v
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Форма №1

Код за ДКУД

18D1001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ			
Нематеріальні активи:	1000	5 783	5 953
первісна вартість	1001	8 805	10 119
накопичена амортизація	1002	(3 022)	(4 166)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	45	41
Основні засоби:	1010	25 497	3 494
первісна вартість	1011	70 461	31 408
знос	1012	(44 964)	(27 914)
інвестиційна нерухомість	1015	---	248 747
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1018	---	248 747
Знос інвестиційної нерухомості	1017	---	---
Довгострокові біологічні активи	1020	---	---
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	---	---
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	---	---
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	---	---
Інші фінансові інвестиції	1035	57	57
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	14 905	12 258
Відстрочені податкові активи	1045	12 133	---
Гудвіл	1050	---	---
Відстрочені активізаційні витрати	1060	---	---
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	---	---
Інші необоротні активи	1090	---	---
Усього за розділом I	1095	58 420	270 550
II. ОБОРОТНІ АКТИВИ			
Запаси	1100	2 685	3 055
Виробничі запаси	1101	2 685	3 055
Незавершене виробництво	1102	---	---
Готова продукція	1103	---	---
Товари	1104	---	---
Поточні біологічні активи	1110	---	---
Депозити перестраховування	1115	---	---

ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня
2021 року
(в тисячах українських гривень, якщо інше не зазначено)

Векселі отримані	1120	—	—
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 199	2 151
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	559	1 025
з бюджетом	1135	18	359
- у т.ч. з податку на прибуток	1136	—	—
Дебіторська заборгованість щодо розрахунків за нарахованими доходами	1140	—	—
Дебіторська заборгованість щодо розрахунків за внутрішніми розрахунками	1145	413	499
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	25 225	3 515
Поточні фінансові інвестиції	1160	53 294	50 351
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	7 249	10 254
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	7 248	10 253
Витрати майбутніх періодів	1170	159	213
Частка перестраховальника у страхових резервах	1180	—	—
у т.ч.:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	—	—
резервах збитків або резервах неналежних виплат	1182	—	—
резервах незароблених премій	1183	—	—
інших страхових резервів	1184	—	—
Інші оборотні активи	1190	—	39
Усього за розділом II	1195	91 801	71 461
III. Необоротні активи та групи вибуття	1200	—	—
БАЛАНС	1300	150 221	342 011

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	—	—
Капітал у дооцінках	1405	—	165 456
Додатковий капітал	1410	57	29
Емісійний доход	1411	—	—
Накопичені курсові різниці	1412	—	—
Резервний капітал	1415	—	—
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	93 992	96 421
Неоплачений капітал	1425	—	—
Вилучений капітал	1430	—	—
Інші резерви	1435	—	—
Усього за розділом I	1495	94 049	261 906
II. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	—	24 908
Пенсійні зобов'язання	1505	—	—
Довгострокові кредити банків	1510	—	—
Інші довгострокові зобов'язання	1515	—	—
Довгострокові забезпечення	1520	—	—
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	—	—
Цільове фінансування	1525	47 183	48 578

ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня
2021 року

(в тисячах українських гривень, якщо інше не зазначено)

Благодійна допомога	1526	---	---
Частина перестраховальників у страхових резервах у т.ч.:	1530	---	---
резервах довгострокових зобов'язань	1531	---	---
резервах збитків або резервах неналежних виплат	1532	---	---
резервах незароблених премій	1533	---	---
інших страхових резервів	1534	---	---
Інвестиційні контракти	1535	---	---
Призовий фонд	1540	---	---
Резерв на виплату джек-поту	1545	---	---
Усього за розділом II	1595	47 183	73 486
III. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ			
Короткострокові кредити банків	1600	---	---
Векселі видані	1605	---	---
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	---	---
товари, роботи, послуги	1615	352	370
розрахунками з бюджетом	1620	1 281	850
- у т.ч. з податку на прибуток	1621	---	---
розрахунками зі страхування	1625	398	---
з оплати праці	1630	2 246	121
за отриманими авансами	1635	1 259	1 463
за розрахунками з учасниками	1640	---	---
за внутрішніми розрахунками	1645	---	---
за страховою діяльністю	1650	---	---
Поточні забезпечення	1660	3 443	3 815
Доходи майбутніх періодів	1665	---	---
Відтерміновано комісійні доходи від перестраховальників	1670	---	---
Інші поточні зобов'язання	1690	10	---
Усього за розділом III	1695	8 989	6 619
IV. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ, УТРИМУВАНИМИ ДЛЯ ПРОДАЖУ, ТА ГРУПАМИ ВИБУТТЯ	1700	---	---
V. ЧИСТА ВАРТІСТЬ АКТИВІВ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ	1800	---	---
БАЛАНС	1900	150 221	342 011

/ Г.Д. Чижиков /

/ Г.М. Саєридова /

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня
2021 року
(в тисячах українських гривень, якщо інше не зазначено)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік

Форма №2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	35 150	34 023
Чисті зароблені страхові премії	2010	---	---
Премії підписані, валова сума	2011	---	---
Премії, передані у перестраховування	2012	---	---
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	---	---
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	---	---
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(17 041)	(20 651)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	---	---
Валовий:			
прибуток	2080	18 109	13 372
збиток	2095	---	---
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	---	---
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	---	---
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	---	---
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	---	---
Інші операційні доходи	2120	39 001	20 843
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	25 756	---
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	---	---
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	---	---
Адміністративні витрати	2130	(39 002)	(41 023)
Витрати на збут	2150	---	---
Інші операційні витрати	2180	(35 390)	(12 583)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	---	---
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	---	---
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	2190	---	---
збиток	2195	(17 282)	(19 391)
Дохід від участі в капіталі	2200	---	---
Інші фінансові доходи	2220	2 362	2 191
Інші доходи	2240	67 528	39 492
Дохід від благодійної допомоги	2241	---	---
Фінансові витрати	2250	---	---
Втрати від участі в капіталі	2255	---	---
Інші витрати	2270	(49 458)	(33 646)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	---	---

ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня
2021 року
(в тисячах українських гривень, якщо інше не зазначено)

Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	2290	3 150	---
збиток	2295	---	(11 354)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(721)	8 215
Прибуток (збиток) від припинення діяльності після оподаткування	2305	---	---
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	2 429	---
збиток	2355	---	(3 139)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	201 776	---
Дооцінка (уцінка) фінансових активів	2405	---	---
Накопичені курсові різниці	2410	---	---
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	---	---
Інший сукупний дохід	2445	---	---
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	201 776	---
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(36 320)	---
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	165 456	---
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	167 885	(3 139)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2 601	2 569
Витрати на оплату праці	2505	36 355	37 583
Відрахування на соціальні заходи	2510	7 291	7 578
Амортизація	2515	2 846	3 980
Інші операційні витрати	2520	42 340	22 547
Разом	2550	91 433	74 257

Президент ТППУ

(Handwritten signature)

Г.Д. Чижиков

Г.М. Свиридова /

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку "Закладки вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Торгово-промислова палата України	Дата (рік, місяць, число)	2021	01	01
Територія	Шевченківський р-н, м. Київ	за ЄДРПОУ	00016934		
Організаційно-правова форма господарювання	Інші організаційно-правові форми	за КОАТУУ	8039100000		
Вид економічної діяльності	Діяльність організацій промисловості і підприємств	за КОПФГ	995		
Середня кількість працівників	128	за КВЕД	94 11		
Адреса, телефон	вулиця ВЕЛИКА ЖИТОМИРСЬКА, буд. 33, ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ р-н, м. КИЇВ, 01601		5842841		

Одиниця виміру: тис. грн. без десятизначного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за національними (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 р.

Форма №1 Код за ДКУ 1901001

А К Т И В	Код рідка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1 874	5 783
первісна вартість	1001	4 420	8 805
накопичена амортизація	1002	2 546	3 022
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 485	45
Основні засоби	1010	28 122	25 497
первісна вартість	1011	69 055	70 461
знос	1012	40 933	44 964
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	57	57
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	18 858	14 905
Відстрочені податкові активи	1045	3 918	12 133
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені капітальні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	56 314	58 420
II. Оборотні активи			
Залиси	1100	2 515	2 685
Виробничі запаси	1101	2 515	2 685
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити переуступки	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 312	2 199
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	948	559
з бюджетом	1135	116	18
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	498	413
Інші поточна дебіторська заборгованість	1155	24 831	25 225
Поточні фінансові інвестиції	1160	39 092	53 294
Гроші та їх еквіваленти	1165	6 777	7 249
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	6 776	7 248
Витрати майбутніх періодів	1170	285	159
Частина переуступки у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах наданих витрат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	1	-
Усього за розділом II	1195	77 375	91 801
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	133 689	150 221

Пасив	Код раєка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (зайовий) капітал	1400	-	-
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у довірях	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	99	57
Емісійний дохід	1411	-	-
Налічені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Переоцінений прибуток (непокритий збиток)	1420	97 131	93 992
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	97 230	94 049
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Шляхові фінансування	1525	31 217	47 183
Бюджетна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань	1532	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1533	-	-
резерв незобов'язаних премій	1534	-	-
інші страхові резерви	1535	-	-
Інвестиційні контракти	1540	-	-
Прихований фонд	1545	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	31 217	47 183
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська зборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	532	352
розрахунками з бюджетом	1620	821	1 281
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страховиками	1625	-	398
розрахунками з оплати праці	1630	50	2 246
Поточна кредиторська зборгованість за одержаними авансами	1635	1 260	1 259
Поточна кредиторська зборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська зборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська зборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	2 579	3 443
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	10
Усього за розділом III	1695	5 242	8 989
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
1700	-	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду			
1800	-	-	-
Баланс	1900	133 689	150 221

Геннадій Дмитрович
Світлана Миколаївна

Чижков Геннадій Дмитрович

Світлана Галина Миколаївна

Цей документ є офіційним документом державного органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство **Торгово-промислова палата України**

(найменування)

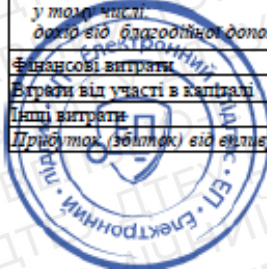
Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДІ		
2021	01	01
00016934		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2020 р.Форма №2 Код за ДКУД **1801003**

I ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	34 023	41 900
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(20 651)	(24 893)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий прибуток	2090	13 372	17 007
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	20 843	13 769
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від переїсного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(41 023)	(34 272)
Витрати на збут	2150	(-)	(174)
Інші операційні витрати	2180	(12 583)	(15 116)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від переїсного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	-
збиток	2195	(19 391)	(18 786)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	2 191	2 398
Інші доходи	2240	39 492	32 323
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(33 646)	(46 047)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(11 354)	(30 112)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	8 215	2 833
Прибуток (збиток) від приписаної діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(3 139)	(27 279)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

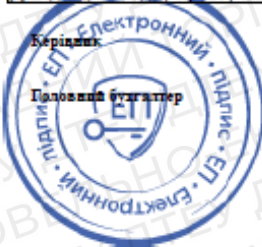
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(3 139)	(27 279)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2 569	2 339
Витрати на оплату праці	2505	37 583	32 753
Відрахування на соціальні заходи	2510	7 578	6 473
Амортизація	2515	3 980	4 406
Інші операційні витрати	2520	22 547	28 484
Разом	2550	74 257	74 455

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Ликвідація на одну просту акцію	2650	-	-

Геннадій Дмитрович
ЄГР Скорикова
Галина
Микола Іван

Чижков Геннадій Дмитрович

Скорикова Галина Миколаївна